

HÓMO NO

informatieblad
TILBURG-MATAGALPA

- 25 jaar scholenband: uniek in Nederland • Op de Koffie (1) • Nicaragua Nu •
- Wat heeft het microkredietfonds FUMDEC in 2012 bereikt voor de vrouwen van Matagalpa? •

D U B B E L N U M M E R

bijlage
**Jaarverslag
2012**

¡Cómo No!, het informatieblad over de stedenband, wordt uitgegeven door Amigos de Matagalpa van Stedenband Tilburg-Matagalpa. **¡Cómo No!** verschijnt vier maal per jaar met een oplage van 800 exemplaren. Voor een gratis abonnement kunt u zich wenden tot de Stedenband Tilburg-Matagalpa:

Adres: Stationsstraat 31
5038 EC Tilburg

Tel: 013-5368706

E-mail: stedenband@tilburg-matagalpa.nl

Web: www.tilburg-matagalpa.nl

Bank: 2783514

De Stedenband is geregistreerd bij ANBI (Algemeen Nut Beogende Instellingen).

Redactie

Marian van Stiphout

Toon Oomen

Miranda van der Klaauw

Wendy Sprangers

Herman Fitters

Rik Kamerik

Lay-out

HD ontwerp • Tilburg • www.hdontwerp.nl

Foto voorpagina

comité Mano Vuelta;

bijeenkomst vrouwen van microkredietfonds

Drukwerk

Drukkerij Mezclado

Afwerking

de Bundel

ISSN: 0920 2315

Redactioneel

Nieuwe definitie

Op 2 maart kopte *Trouw*: 'Ploumen: ontwikkelingshulp is iets uit de jaren zestig'. Diezelfde dag verscheen in *de Volkskrant* een artikel waarin Lilianne Ploumen - minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking - zegt: 'Het begrip ontwikkelingshulp zal uiteindelijk zelfs verdwijnen.' Ze vindt dat het tijd is voor een nieuwe definitie. 'In de toekomst zal het meer gaan om internationale samenwerking. Dit is een combinatie van handel, investeringen én hulp.'

Maar mevrouw Ploumen, dat is niets nieuws. Ons land heeft in het verleden al vaak ontwikkelingshulp gebruikt om Nederlandse export te bevorderen. Voor wat, hoort wat, oftewel: handelsbelangen vermomt als ontwikkelingshulp, zoals de Britse econoom Paul Collier het noemt. Dan is er nog de andere kant van die buitenlandse handel, namelijk het stimuleren van de export van ontwikkelingslanden - overigens vaak teniet gedaan door protectionistische maatregelen van de overheid of de Europese Unie. Daarover schreef Paul Hoebink -bijzonder hoogleraar en directeur van het Centrum voor Internationale Ontwikkelingsvraagstukken Nijmegen- als reactie op Ploumens uitspraken: 'Maar dat is eveneens niets nieuws, dat hoort al een halve eeuw bij de ontwikkelingssamenwerking. Al meer dan veertig jaar zijn er in dit land ook organisaties die ijveren voor "eerlijke" handel.'

Och, het verbaast mij niks dat de minister de bezuiniging van een miljard wil verkopen als 'nieuw beleid'. Wat mij vooral verbaast is dat de minister in al haar uitspraken steevast het al sinds de jaren zeventig in onbruik geraakte woord 'ontwikkelingshulp' gebruikt in plaats van 'ontwikkelingssamenwerking'. Inderdaad, ontwikkelingshulp is iets uit de jaren zestig, dat wisten wij al lang.

Marian

Inhoud

25 jaar scholenband: uniek in Nederland	Frans Couwenberg	3
25 jaar scholenbanden	Jan Duijvekam	6
'Het was confronterend, die eerste reis'	Frans Couwenberg	6
Als je er eenmaal geweest bent ...	Petra Brun	9
Voor de eerste keer mee naar Matagalpa	Antoine en Margreeth Tijssen	10
Lester, hoofdpersoon in vele projecten	Frans Couwenberg	11
Stand van zaken microkredietfonds FUMDEC	Louise Donjacour en Diny van de Pas	12
Internationale Vrouwendag lééft	Arian van Hoof	14
Meer rechten voor vrouwen door nieuwe wet	Carmen Herrera Vallejos	14
Win zes maanden onbeperkt sporten!	Diny van de Pas en Louise Donjacour	17
Op de Koffie (1)	Toon Oomen	19
Padre Theo overleden	Marian van Stiphout	21
Wethouder bezoekt Matagalpa	Miranda van der Klaauw	23
Nicaragua Nu	Maya Engels/Toon Oomen	24
Wat weten we van het Reserva Biológico		
Indio Maíz? [2]	Jaques Weijters	25
Stichting Amigos steunt Stedenband T-M	Arian van Hoof	28
Kort Nieuws en Agenda		29
Dé foto van ¡Cómo No!	Mayke van den Broek	32

'De eerste jaren kenmerkten zich door een voorzichtig aftasten' 25 jaar scholenband: uniek in Nederland

Vrijwel alle stedenbanden tussen Nederlandse en Nicaraguaanse steden hebben hun 25-jarig bestaan al gevierd. Wijzelf stonden in 2009 stil bij het heuglijke feit dat we al een kwart eeuw 'n innige vriendschapsband hebben met Matagalpa.

Ieden bouwploeg aan het werk in 1984 voor La Chispa
foto: Marian van Stiphout

Nicaraguanen helpen mee bij de bouw van La Chispa
foto: Marian van Stiphout

Daniel Pulido in Tilburg, 1991

de drie directrices met Reggie en Jan in hun tuin; mei 1992

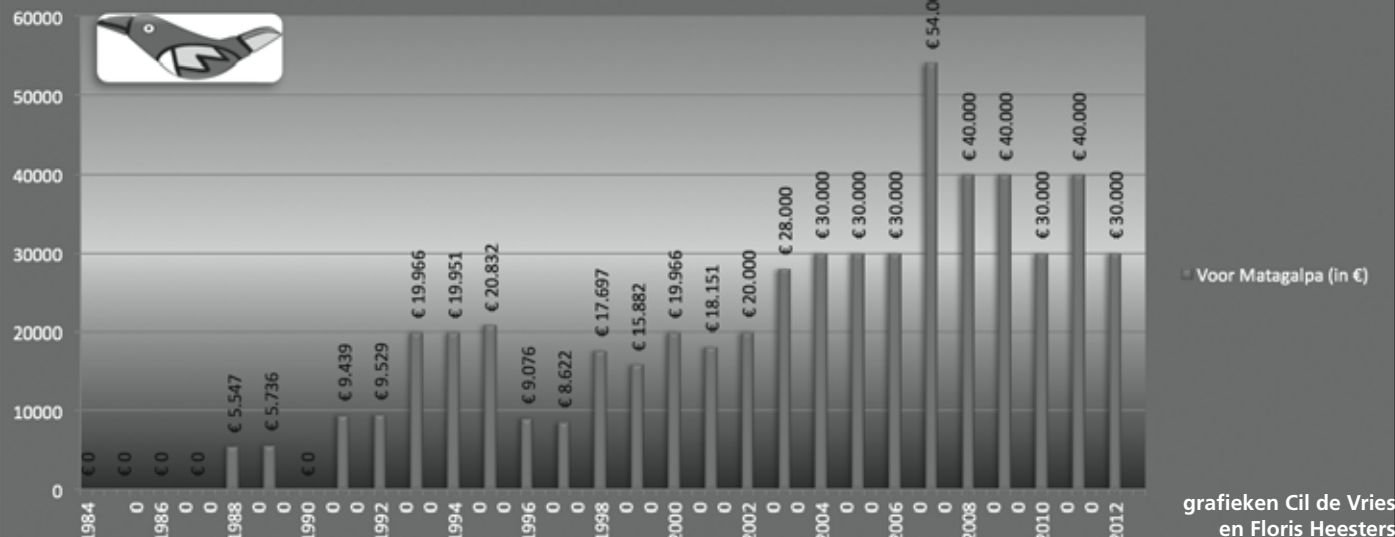
Vanaf het begin hadden we al iets met scholen in Matagalpa. De kleuterschool La Chispa in de wijk Walter Mendoza werd in 1984 door een groep enthousiaste Tilburgse jongelui gebouwd. En nog steeds zijn er leden van die bouwploeg intensief betrokken bij onze stedenband: Marian, Louise, Gé. Deze laatste bleef betrokken bij de gang van zaken op dat kleuterschooltje boven op de berg. Met name deed hij dat toen hij in 1988 ging werken op basisschool De Einder. In diezelfde periode was het team van sio Hoogvenne op zoek naar een vast contact met scholen in een ontwikkelingsland. In Bangladesh en Irian Jaya was dat niet goed van de grond gekomen. Men zocht een duurzame relatie, men wilde weten wat er met het ingezamelde geld werd gedaan, men zocht naar contactmogelijkheden tussen kinderen van de betrokken scholen. En juist op dat moment kwam ene Cees Seebregts (ja, de grote man van het COS) met de suggestie contact te zoeken met Jan Vugts, coördinator van de SSTN (zoals de Stedenband Tilburg-Matagalpa toen nog heette). Na een paar gesprekken met Jan en later ook met Gé en collega's van De Einder ontstond snel een samenwerking die uitgroeide tot een intensieve, unieke scholenband. Uniek qua tijdsduur, maar ook vanwege de intensiteit van de activiteiten hier in Nederland en in Nicaragua. De namen van de scholen veranderden in de loop van de tijd in Panta Rhei en Zonnestein, maar de inzet en solidariteit werden er niet minder om.

De eerste jaren kenmerkten zich door een voorzichtig aftasten van de mogelijkheden. Veel werk in Tilburg werd verricht door Jan Vugts. In Matagalpa woonden in die tijd Nederlanders zoals Francis Hemmeler, Jos van der Sterren en Anneke van Dixhoorn. Zij verzorgden de contacten, vertaalden de brieven, begeleidden de projecten, deden verslag en maakten foto's. Het kwam steeds dichterbij, kinderen en collega's van onze scholen werden enthousiast. Leermiddelen konden worden aangeschaft met geld van allerlei acties op onze Tilburgse scholen. En we kregen echt contact met onze vrienden in Nicaragua. Het was en bleef echter een contact op afstand. Het bezoek van muurschilder Daniel Pulido in 1991 aan De Einder en sio Hoogvenne bracht daar verandering in. Matagalpa kreeg een gezicht, tastbaar in de persoon van deze flamboyante kunstenaar.

Dat smaakte naar meer. Jan Vugts wilde de scholenbanden gaan versterken en nodigde in 1992 de drie directrices van onze zusterscholen uit om een kennismakingsbezoek aan Tilburg te brengen. Martha García, Marlene Salinas en Angela Tinoco kwamen hier voor een bezoek van drie weken. Ze logeerden bij Jan Duijvekam en Dimf van den Heuvel, twee collega's van Hoogvenne. Het werden drie superweken en de scholen La Chispa, César Amador Molina en La Amistad kwamen dichtbij voor kinderen, ouders en teams van Hoogvenne en De Einder. Bij een evaluatieve bespreking na het bezoek, kwamen we al gauw tot de conclusie dat als we er echt iets van wilden maken, we in 1993 een tegenbezoek aan onze zusterstad zouden moeten gaan brengen. Vanaf dat moment groeide de scholenband, zowel in Matagalpa als in Tilburg. Tot op de dag van vandaag bestaat deze scholenband, als belangrijk onderdeel van de Stedenband. Tal van aspecten zijn daarbij te onderkennen. En al die aspecten verdienen het nader te worden beschreven. Veel leesplezier daarbij.

Meer dan een half miljoen euro

Bij de voorbereiding van de viering van 25 jaar scholenband wilden we graag weten wat in al die jaren het totale bedrag is geweest van de acties die we op onze scholen hebben gehouden. We werden daarbij op een geweldige manier geholpen door Cil de Vries en Floris Heesters die het monnikenwerk op zich namen om uit de verslagen en notulen die in de administratie van de Stedenband aanwezig waren de voor ons relevante informatie naar boven >>

te halen. In een prachtig Excel-bestand konden we niet alleen lezen hoeveel geld er jaarlijks naar Matagalpa werd overgemaakt, maar ook werd duidelijk welke scholen -van basisscholen tot de universiteit van Tilburg- zich in de voorbije jaren ingezet hebben voor een betere toekomst van kinderen in Nicaragua.

Enkele voorbeelden om trots op te zijn:

Het middelbaar onderwijs, te weten Durendael uit Oisterwijk en Jozefmavo, Pauluslyceum, Theresialyceum en Beatrixcollege uit Tilburg, haalde een bedrag van zo'n 57.000 euro op. Met al dat geld werd de kinderbibliotheek in Matagalpa uitgebreid en werden praktijklokalen op de Matagalpese Pabo ingericht. Verder kregen diverse middelbare scholen audiovisuele hulpmiddelen, werden ICT-lokalen gebouwd en ingericht, konden computers aangeschaft worden en kregen veel leraren nascholingscursussen.

De studievereniging TopDown van de universiteit van Tilburg bezorgde, samen met basisschool De Vuurvogel en de Stedenband een bedrag van 3000 euro dat besteed werd aan het EDISMAT-project (kansarme jongeren krijgen een beroepsopleiding).

Het grootste bedrag aan sponsorgelden kwam in de voorbije 25 jaar via basisscholen naar de Stedenband. Meer dan 570.000 euro werd bij elkaar gesprokkeld door kinderen van basisscholen en speciale scholen in Tilburg en omgeving. Een gigantisch bedrag.

Basisschool De Springplank beet het spits af met een bedrag van bijna 20.000 euro. Vooral op basisschool Once de Septiembre en kleuterschool Arturito Mendoza werden leermiddelen aangeschaft, kregen de kleuters een nieuw schooluniform, werden de scholen geschilderd en goed beveiligd.

P.I.School Hondsborg kreeg een stevige band met de basisschool in El Tuma en de vereniging van ouders van kinderen met een handicap in Esquipulas, een dorpje op twee 'busuren' rijden van Matagalpa. Met name in deze twee dorpen is de naam De Hondsborg bekend. Zeker een bedrag van 25.000 euro kon worden besteed aan het opknappen van de schoolgebouwen en de aanschaf van speciaal leermateriaal voor de gehandicapte kinderen in Esquipulas.

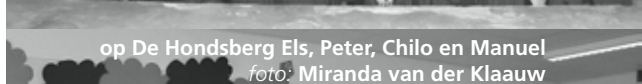
Meander en De Sporck, basisscholen uit de Reeshof, brachten zo'n 15.000 euro bijeen waarvan de basisschool in Solingalpa, een voorstad van Matagalpa, en de basisschool Juan XXIII voorzien werden van betere lokalen, elektriciteit, een bibliotheek en talloze leermaterialen.

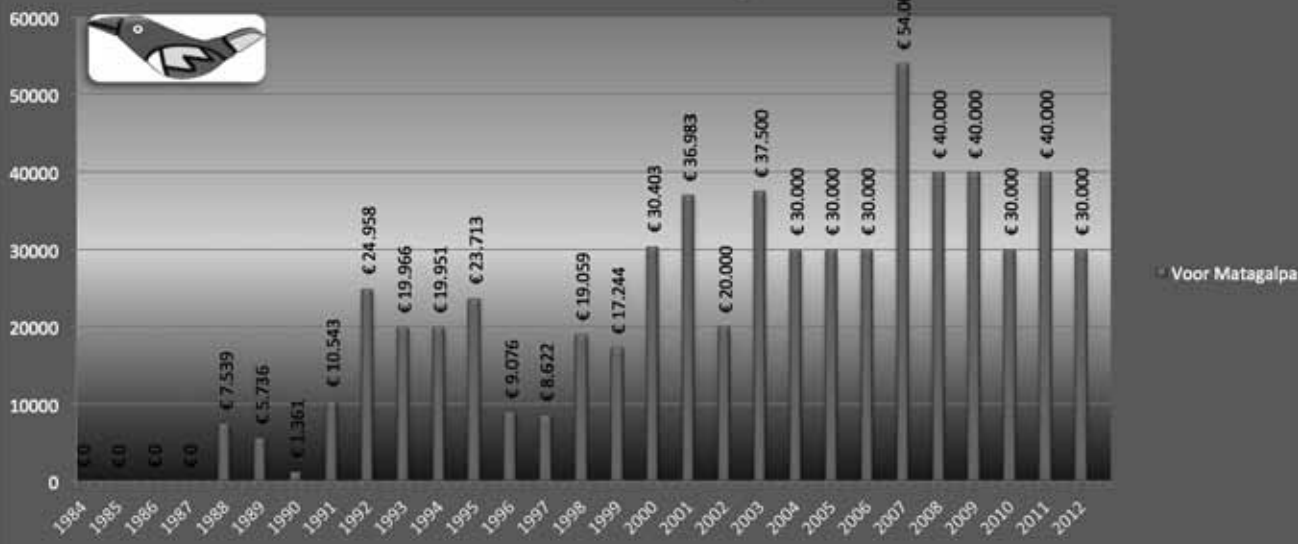
Scholen uit Rosmalen en Kruisstraat sloten zich voor korte tijd aan bij de scholenband. Hun bijdragen vonden via onze counterpart in Matagalpa, het Comité Mano Vuelta (CMV), een weg naar het verbeteren van schoolgebouwen in de stad en in de omgeving van Matagalpa.

Het grootste gedeelte van de ingezamelde gelden gedurende de 25 jaar kwam van Hoogvenne en De Einder (later na fusies: Zonnestein en Panta Rhei), namelijk 534.394 euro. Totaal zamelde het basisonderwijs 616.681 euro in.

Vanaf 2004 kwam ook de opbrengst van de acties van De Hondsborg in dezelfde 'onderwijsput' als die van Zonnestein en Panta Rhei.

Meer dan een half miljoen euro ging er in totaal naar Nicaragua. Daarbij moeten we vermelden dat ongeveer zeventig procent van de op onze scholen ingezamelde sponsorgelden werd verdubbeld via het KPA (Kleine Plaatselijke Activiteiten) door het ministerie van Buitenlandse Zaken en later door het Landelijk Beraad en Hivos.

In het begin van de scholenband kwamen er steeds aanvragen voor ondersteuning van onze drie zusterscholen. De scholen kregen een grondige opknappbeurt en schoolmiddelen werden aangeschaft. Op César Amador Molina en La Amistad werden nieuwe klaslokalen aangebouwd. Er verschenen toiletten voor kinderen, daken werden vernieuwd en speelplaatsen geëgaliseerd. Aan tal van basisbehoeftes kon worden voldaan met het geld uit Tilburg.

Vanaf 1994 werd de scholenband tussen De Springplank en Once de Septiembre en Arturito Mendoza vanwege fusieperiodes hier in Tilburg steeds minder. De Springplank besloot te stoppen en de twee Matagalpese scholen werden ondergebracht bij de bestaande scholenband van Panta Rhei en Hoogvenne. Zeker een aanwinst vanwege de inzet en betrokkenheid die deze scholen aan de dag legden.

In 1997 besloot een delegatie van personeel van De Hondsborg mee te gaan met een onderwijsreis. Een innige band tussen deze school voor speciaal onderwijs uit Oisterwijk en de Stedenband ontstond. Aanvankelijk richtte men zich op bilaterale contacten met scholen en organisaties in het district Matagalpa. De betrokkenheid op de vereniging van ouders van kinderen met een handicap in Esquipulas groeide. Samenwerking met Panta Rhei en Hoogvenne is er volop.

logo 25 jaar scholenbanden
ontwerp: Jan Duijvekam

Na een tiental jaren onze aandacht steeds gericht te hebben op een vijftal scholen, wijst het Comité Mano Vuelta ons erop dat onze zusterscholen op dat moment in de stad de positie van 'rijke' scholen aan het innemen zijn. Tijdens enkele intensieve studiedagen in Matagalpa met de leden van het Comité komen we tot het inzicht dat het door ons ingezamelde geld beter besteed kan worden. Daar waar de nood het hoogst is, daar gaat het sponsorgeld heen. We hebben daar wel een paar voorwaarden bij:

- Het geld moet besteed worden aan projecten die ingediend worden bij het Comité door basisscholen of organisaties die zich inzetten voor kinderen.
- Het CMV beoordeelt de ingediende projecten op kwaliteit, urgentie, haalbaarheid en extra inspanningen van ouders en leerkrachten.
- Na afloop van een projectjaar volgt verslag aan de Tilburgse scholen, vergezeld van fotomateriaal.
- De al bestaande scholenbandscholen kunnen ook hun projecten indienen.
- Het CMV blijft ijveren voor de vriendschapsband van de oorspronkelijke vijf scholenband-scholen uit Matagalpa met de scholen in Tilburg.

Correspondentie over en weer en bezoeken tijdens de onderwijsreizen zijn daarbij aan de orde.

Er ontstaat in Matagalpa een onderwijsspot van waaruit goede projecten tot in de wijde omgeving van onze zusterstad worden bekostigd. Projecten op scholen in de campo krijgen volop aandacht; het onderwijs op het platteland heeft veel ondersteuning nodig. De schooluitval daar is erg hoog, de kwaliteit van de gebouwen, maar ook van het onderwijs zelf, verdient veel en veel meer aandacht.

Vanaf 2007, als de verdubbeling van de onderwijsmiddelen via het Landelijk Beraad en Hivos wordt geregeld, ontstaat er in Matagalpa een samenwerkingsverband tussen het CMV, de gemeente Matagalpa, het ministerie van Onderwijs en enkele andere buitenlandse partners. Deze samenwerking heeft ten doel het millenniumdoel 'Alle kinderen gaan in 2015 naar school' te gaan behalen. Afspraken worden gemaakt tussen de partners. Men gaat zich richten op beter onderwijs, in betere gebouwen, met betere leermiddelen en deskundiger leerkrachten. Men zorgt ervoor dat kinderen in de arme wijken elke dag een maaltijd op school krijgen, men houdt zicht op schoolverzuim en bevordert het contact tussen ouders en school. De sponsorgelden uit Tilburg nemen een substantiële plaats in. Jaarlijks worden begrotingen opgesteld en verslag gedaan van de resultaten. En het ziet er naar uit dat in 2015 vrijwel alle kinderen uit Matagalpa basisonderwijs volgen. Onlangs las ik in een artikel over ontwikkelingssamenwerking het volgende:

**'Als je een jaar vooruit wil kijken, zaai dan mais.
Als je 10 jaar vooruit wil kijken, zaai dan bomen.
Als je 100 jaar vooruit wil kijken, zaai dan onderwijs.'**

Volgens mij is dat zeker van toepassing op de inzet en solidariteit die de scholenbandscholen van de Stedenband in deze 25 jaar hebben getoond.

Frans Couwenberg

25 jaar scholenbanden

Op zaterdag 20 april aanstaande gaan we het 25-jarig jubileum van de scholenbanden met Matagalpa vieren. Obs Panta Rhei (voorheen De Einder) en sbo Zonnesteent (voorheen Hoogvenne) onderhouden al 25 jaar een vriendschapsband met La Chispa, Arturito Mendoza, Once de Septiembre en La Amistad in Matagalpa. Naast het geven van materiële en geldelijke ondersteuning hebben we tal van activiteiten ontplooid en veel contacten gelegd, door middel van briefwisselingen en wederzijdse werkbezoeken. In het verslag van Frans Couwenberg wordt deze kwart eeuw uitgebreid beschreven.

Het jubileumfeest wordt gehouden in het gebouw van sbo Zonnesteent aan de Generaal Smutslaan 11. We starten om 14.00 uur met een symposium, waarin we in woord en beeld uitgebreid verslag doen van onze activiteiten. Tevens zullen twee vertegenwoordigers van de zusterscholen in Matagalpa aanwezig zijn. Zij zijn uitgenodigd om de activiteiten rondom het jubileum bij te wonen en onze scholen te bezoeken. Op het symposium zullen zij een presentatie houden van hun ervaringen en meningen over de effecten van de scholenband.

Na het symposium op zaterdagmiddag is er een feestelijke maaltijd op Zonnesteent en vanaf 20.00 uur een reünie voor alle mensen die op enigerlei wijze betrokken zijn, of waren, bij onze scholenband. Deze reünie wordt muzikaal opgeluisterd door Handsome George & de Mooiboy's.

In de periode van het jubileumfeest zullen onze Nicaraguaanse gasten ook de scholen gaan bezoeken om kinderen over hun ervaringen te vertellen. Tevens zullen ze aanwezig zijn bij de jaarlijkse sponsorloop, die op 24 april in het Leijpark wordt gehouden, en op de feestavonden van Zonnesteent en Panta Rhei. Alle leerlingen van Panta Rhei en Zonnesteent worden getraakteerd op een voorstelling van Nilo Berrocal, die een muzikaal verteltheater in Nicaraguaanse sfeer heeft.

Namens het organiserend comité,
Jan Duijvekam

'Het was confronterend, die eerste reis' Onderwijsreizen

Start van de tweejaarlijkse reizen van leerkrachten naar Matagalpa was juli 1993. Een jaar eerder waren drie Matagalpese directrices op bezoek geweest in Tilburg. Voor de scholenbandscholen in Tilburg een eerste echte kennismaking met onze vrienden uit Nicaragua. Als we iets van onze scholenband wilden maken, moesten we minimaal een keer op tegenbezoek. En dat besluit was de start van een lange reeks onderwijswerkbezoeken.

Het was confronterend, die eerste reis. En toen ik nadien gevraagd werd of ik een fijne vakantie had gehad, kon ik de vragensteller wel wat doen. Indrukwekkend, triest, maar ook geweldig imposant. Voor velen van ons was die eerste reis de aanleiding om terug te gaan. We werden gegrepen door het 'matagalpavirus'. En natuurlijk hadden we zo onze doelstellingen. We wilden met collega's in Matagalpa spreken over het onderwijs, we organiseerden workshops betreffende uiteenlopende onderwijszaken. Natuurlijk wilden we ook zien wat er met de gedoneerde gelden was gerealiseerd. We openden nieuwe lokalen en deelden schoenen uit aan schoolkinderen. Van belang was het ook dat we actuele informatie verzamelden, waardoor we het thuisfront (zeker ook de kinderen van onze eigen scholen) een stukje dichterbij Matagalpa brachten. Die eerste reis kreeg een groot aantal opvolgers: elk oneven jaar organiseerden we een werkbezoek, waaraan de reizigers helemaal op eigen kosten deelnamen. In totaal tellen we tot nu toe tien reizen, met steeds wisselende deelnemers. Soms met zes personen, maar veel vaker met vijftien tot twintig belangstellenden. Topper was de reis waarbij ook onder de deelnemers een groep jongelui van De Westhoeve was. Met ongeveer dertig mensen waren we

in onze zusterstad. En voor de volgende reis zijn de tickets al weer in huis. Eind april vertrekken we voor een bezoek van drie weken aan Nicaragua. De kern van elke bezoekgroep bestond steeds uit leerkrachten van de scholenbandscholen. Meestal gingen Toon en Wil mee om hun vakbondcontacten aan te halen. Heel vaak sloten andere stedenbanders aan; de coördinator van de Stedenband, bestuursleden, familie of vrienden van deelnemende leerkrachten, leden van de werkgroepen Mujeres, Salud en Milieu, kartrekkers van het EDISMAT-project, ambtenaren van de gemeente Tilburg, de brandweer, 'n verslaggever van *Brabants Dagblad* enzovoort. Zij brachten steeds een andere kleur aan op het palet van onze onderwijsreizen. Natuurlijk werden we deelgenoot van hun projecten en bezochten we de organisaties waarvoor zij zich

verantwoordelijk voelden.

Het is ondoenlijk hier en nu de reizen te beschrijven. Het waren steeds juweeltjes van vriendschap en solidariteit. We brachten een stukje Tilburg in Matagalpa. Met kinderen speelden we Nederlandse spelletjes, we verzorgden handenarbeidlessen, speelden poppenkast en verzorgden lessen dansexpressie. We lieten zien welke feesten er voor kinderen in Nederland belangrijk zijn. Zo gingen (ook) Sinterklaas en de Paashaas mee en liep prins Carnaval voorop in de polonaise.

Tijdens workshops met leerkrachten van onze zusterscholen gaven we cursussen 'vouwen voor kleuters', 'rekenen met bussommen', 'rekenen met behulp van natuurlijk materiaal', 'maken van handpoppen' en 'schrijven van poppenkastspelen'. Steeds meer vraag kwam er naar meedenken over de verandering van de didactische werkvormen waarvan leerkrachten zich in Nicaragua bedienen. Dat kan en moet aantrekkelijker worden voor kinderen. Sinds de laatste werkbezoeken bereiden we ons daar op voor. Werkvormen op basis van meervoudige intelligentie zijn nu leidend binnen het overleg tussen leerkrachten daar en leden van de bezoekgroep.

Wat me van de bezoeken steeds is opgevallen, is de warmte en gastvrijheid waarmee we door onze vrienden uit Matagalpa werden ontvangen: van de kleuter op La Chispa, de dove jongen op La Amistad tot burgemeester Sadrach Zeledón. We voelden ons welkom en men was trots te laten zien wat er met het geld was gedaan. Ontelbaar zijn de ontvangsten op de scholen met de welbekende dansjes, het volkslied, toespraken en gedichten van Rubén Darío. Grote feestelijke happenings in het Parque de los Monos, de sporthal en het nieuwe culturele centrum ter ere van ons bezoek geven aan dat we er toe doen met onze betrokkenheid op de kinderen en het onderwijs in Matagalpa.

dansgroep bij de school Arturito Mendoza
foto: Miranda van der Klaauw

Matagalpa-weken in Tilburg

Een scholenband moet je onderhouden. Dat kost tijd, energie. Je hebt kartrekkers nodig, creatievelingen, mensen die iets hebben met Matagalpa en met onderwijs. En gelukkig, daar hadden we er vanaf het begin van onze scholenband een heleboel van. Mensen met stevige schouders om ook de collega's van de schoolteams mee te nemen in de ontdekkingstocht naar het leven van kinderen in een ontwikkelingsland. En als je collega's dan zo ver krijgt om zich enkele weken per jaar extra in te zetten voor het Matagalpa-project, dan moet je wel het een en ander te bieden hebben.

Uitgangspunt bij de start van de scholenband was prima. We wilden met onze kinderen hier aan echte ontwikkelingseducatie doen. Juist in die tijd was dat op de Nederlandse basisscholen een nieuw vakgebied. Met onze onderwijsreizen als achtergrond schreven we jaarlijks een onderwijsproject, geschikt voor kinderen van het basisonderwijs. Vaak op twee verschillende niveaus. Een project voor de kleuters en onderbouw en een voor kinderen vanaf een jaar of acht.

Gedurende twee weken staat dan het gekozen thema centraal in de lessen wereldoriëntatie, tekenen en handvaardigheid. Zowel op Zonnestein als Panta Rhei staat dan die weken alles in het teken van de scholenband. Brieven worden door onze kinderen in het Spaans geschreven en opgestuurd naar hun vrienden in Matagalpa. Een echte vertaalhulp maakt het ons en de kinderen mogelijk regelmatig post in het Spaans te versturen en zelfs soms Nederlandse brieven terug te krijgen van de Nicaraguaanse correspondentievriendjes. Twee vaste onderdelen van de Matagalpa-weken zijn de sponsorloop en de feestavond. De eerste sponsorlopen werden gehouden tussen de beide schoolgebouwen >>

van Hoogvenne en Panta Rhei. De kinderen hadden tevoren een aantal sponsors gezocht bij familie, burens, vrienden en kennissen. Nicaraguaanse versieringen en een echt Nicaraguaans huisje als expositieruimte stonden stevast op een van de speelplaatsen. Na het startschot, vaak gelost door een bekende Tilburger of een Nicaraguaanse gast, begonnen elk jaar zo'n vijf- tot zeshonderd kinderen aan een twee uur durende prestatie-loop. Dat een en ander in de voorbereiding en gedurende de loop veel menskracht vergt is duidelijk. Nooit deden we een tevergeefs beroep op de hulp van collega's en ouders.

Na de verhuizing van Hoogvenne, kozen Panta Rhei en Zonnesteent een nieuwe locatie voor het houden van de jaarlijkse sponsorloop. Het werd het Leijpark, waar we tot op de dag van vandaag de kinderen hun stinkende best zien doen om hun rondjes te lopen en stempeltjes te verdienen. Als afsluiting van de Matagalpa-woeken is er traditiegetrouw een feestavond voor en door de kinderen van de scholen. Hoofddoel hierbij is een fijne, ludieke afsluiting van het project, een soort Matagalpese fancy-fair. Kinderen kunnen er spelletjes doen, spulletjes verkopen, heerlijke Nicahapjes eten en genieten van echt Nicaraguaans scharfjys. Vaak zorgen we er ook voor dat het geheel wordt omlijst door het optreden van groepen met Latijns-Amerikaanse muziek. We hebben juweeltjes van feestavonden meegemaakt, waarvan de opbrengst ook steeds in de sponsorpot verdween. In de beginjaren waren de feestavonden gezamenlijk op een van de speelplaatsen. Na de verhuizing van Hoogvenne naar de Generaal Smutslaan kozen we ervoor om de feestavond apart op de scholen te houden. Veel oud-leerlingen herinneren zich nog het piñata slaan, het rad van fortuin, de percussiegroep El Niño, de bodypainting, de lekkere hapjes en de verkoop van hun zelfgemaakte werkstukken. De Matagalpa-woeken zijn een wezenlijk onderdeel van onze scholenband.

piñata slaan op De Wiek met Gé
foto: Sandra Maas

Matagalpa in Tilburg

Enkele weken geleden werd onze stichting blij verrast met de uitslag van een gemeentelijk onderzoek naar de bekendheid van Tilburgse organisaties voor ontwikkelingssamenwerking bij de Tilburgse bevolking. Maar liefst dertig procent van de ondervraagden gaven aan de Stedenband Tilburg-Matagalpa te kennen. We waren met dat percentage de meest in het oog springende organisatie die zich bezighoudt met ontwikkelingssamenwerking. Matagalpa zegt dus een groot aantal Tilburgers iets. Hebben die misschien op een van de scholen gezeten waar men aandacht besteedt heeft aan de scholenband? Wellicht hebben ze zelf een Spaanse brief geschreven aan een Matagalpees vriendje. Hebben ze in een van de sponsorlopen meegedaan? Of hebben ze juist hun zoon of kleindochter gesponsord? Hebben ze in het Leijpark bij het Festival Mundial meegewerkt bij het maken van grote muurschilderingen? Of waren die Tilburgers daar toen een Nicaraguaans toneelgezelschap er een voorstelling gaf? Misschien hebben ze wel eens een prachtige muurschildering gezien bij de kinderboerderij van het Goirke, op de speelplaats van de school waar hun kind zit, in de aula van de scholen in het basis-, voortgezet of speciaal onderwijs in Tilburg, Oisterwijk of Drunen? Of rijden die Tilburgers elke dag op de Korvelseweg of over de Besterdring, waar de meest recente, indrukwekkende schilderwerken hangen, gemaakt door een Nicaraguaanse kunstenaar en kinderen van Zonnesteent, De Zuidwester, De Triangel en De Stappen? Deze activiteiten en tastbare resultaten zullen zeker bijgedragen hebben aan de bekendheid van Matagalpa hier in onze stad.

Frans Couwenberg

Manuel López geescorteerd door Jan Duijvekam en Frans Couwenberg
foto: Jan Duijvekam jr.

delegatie aan het werk bij muurschildering
foto: Jan Duijvekam jr.

Als je er eenmaal geweest bent ...

'Bij wie mag er een directrice van één van de Matagalpese scholen in de klas komen kijken?' Zo begon mijn eerste concrete contact met de scholenband. Drie directrices uit het speciaal- en basisonderwijs kwamen het Nederlandse onderwijs bekijken. En bekijken, zo was het bij mij ook echt, want we konden geen woord wisselen. Ik kende zelfs het woord 'hallo' nog niet eens in het Spaans.

Reden om het te gaan leren want ik wilde graag mee met de groep op het eerste werkbezoek naar Matagalpa. En wat bracht dat bezoek een verrassing en indrukken op allerlei gebied:

de enorme gastvrijheid; overvolle klassen waar leerlingen met amper leermiddelen werden onderwezen; vrouwen die in smetteloze witte bloezen uit krotjes gelopen kwamen; werkende kinderen, op blote voetjes over het hete asfalt; spelende kinderen die met veel plezier wedstrijden hielden met hun zelfgemaakte autootjes; het behaarde varkensoor als welkomstmaaltijd, etcetera.

We hebben genoten van het geven van de workshop 'vouwen met vouwblaadjes' waarbij in plaats van dertig juffen er ineens tachtig op de stoep stonden, zodat we er nog gauw een workshop tamponneren bij moesten improviseren. Wat hebben we gelachen bij het oefenen van de poppenkastvoorstelling in ons gebrekkige Spaans. Wat hebben we genoten van de schilderende kinderen. Wat hebben we gehuild om alle ellende.

Wat mij gebeurde hoorde ik later ook weer van collega's die voor het eerst naar Matagalpa gingen. Mijn hart was verpand aan deze stad, of eigenlijk aan de vriendelijke, enthousiaste, dankbare mensen. Daarom ben ik met veel plezier nog vier keer teruggegaan. Het was niet alleen een kwestie van brengen, het heeft me ook veel opgeleverd, namelijk:

- Een gezellige logeerpartij met Alba María en René Zeledón, twee middelbare scholieren uit Matagalpa. Zij logeerden ruim een week bij ons in huis en gingen scholen van het voortgezet onderwijs

in Tilburg bekijken. Wat leuk om hun indrukken van zo dichtbij mee te maken. En wat hebben we plezier gehad. Bijvoorbeeld om de theepot die door René, heel behulpzaam, op het gasfornuis werd gezet om een potje thee te maken, om de zinnnetjes Nederlands die werden geleerd of de Spaanse woorden die werden bijgeleerd. Maar er was ook het bewust worden van het verschil in levensstandaard. Dat werd onder meer merkbaar toen we het fototoestel van René in onze badkamer vonden. En daar hebben we toch echt geen gouden kranen.

- Een mooie vriendschap met Sandra Soto. We hebben bij haar geloogd, haar dochter logeerde bij ons en na de briefwisseling volgde de mailwisseling. Een mooie, maar ook schrijnende vriendschap. Want al is er nog zoveel sympathie voor elkaar, ik ben me altijd bewust van de verschillen en de ongelijkheid. Hoe oneerlijk dat zij haar gezin moest achterlaten om in Spanje te proberen wat geld te verdienen. Hoe oneerlijk dat haar dochter met haar studie moest stoppen omdat het geld op was. Hoe lastig vind ik het om daar mee om te gaan.

- De scholenbanden met onze geïnteresseerde kinderen, enthousiaste en minder enthousiaste collega's en de Matagalpese collega's en kinderen die ons steeds weer met open armen ontvingen. En waar een systeem is ontstaan waarin we elkaar wederzijds iets aan kennis en ervaring te bieden hebben. Een aantal collega's vraagt zich af of we ons voor Matagalpa in moeten blijven zetten. Mijn antwoord daarop is: 'Ja'. Maar voor ons (ex-)Matagalpa-gangers ligt er de belangrijke taak om zichtbaar te maken wat de scholenband de mensen daar oplevert.

Sinds de geboorte van mijn, inmiddels dertienjarige zoon en tienjarige dochter ben ik niet meer in Matagalpa geweest. Ik hoop er zeker weer te komen om mijn lieve vriendin weer te zien, om de verschillen tussen toen en nu te ervaren en de scholen te bezoeken. Met enige weemoed zie ik mijn collega's vertrekken om weer aan de slag te gaan met meervoudige intelligentie, mijn stokpaardje op onze school Panta Rhei.

Mijn tijd om mee te gaan komt vast weer een keer.

Petra Brun
leerkracht obs Panta Rhei

Petra, Jan en Frans tijdens avond over een werkbezoek
foto: Reggie Duijvekam

Voor de eerste keer mee naar Matagalpa

Door sbo Zonnesteen ben ik met Matagalpa in aanraking gekomen. Ieder jaar heeft deze school een maand waarin ontwikkelingssamenwerking centraal staat. Goed burgerschap! Omgaan met de mensen om je heen; de wereld is groter dan Tilburg!

We zijn niet alleen op de wereld, we hebben onze eigen leefgewoonten en die kunnen verschillen van de manier waarop andere mensen leven. Dit besef ontwikkelen vind ik enorm belangrijk. Het leert kinderen, mij, mensen, dat de wereld met al haar mooie en minder mooie zaken een plek is waar iedereen mag leven op zijn eigen wijze. Het laat ons ook verwonderen, bewonderen en verafschuwen. Het kan ons leren respect te hebben voor andere leefwijzen en het kan ons leren iets voor een ander te willen betekenen en stelling te nemen tegen onrecht, ongelijkheid en onderdrukking. Om kort te gaan leert het ons dat er grote verschillen zijn in de wereld als het gaat over welbevinden en tot je recht komen in de ruimste zin van het woord.

Nu onze eigen kinderen volwassen zijn en mijn man en ik gemakkelijker weg kunnen, vonden wij dit een prachtige uitdaging om nu eens niet alleen via collectes en acties iets te doen, maar om actief mee te werken aan ontwikkelingssamenwerking. Eind april gaan we met de onderwijsdelegatie mee naar Matagalpa, voor de eerste keer. Via de onderwijsgroep van

Stedenband Tilburg - Matagalpa proberen wij te helpen onze idealen zichtbaar te maken. Het zal een heel kleine bijdrage zijn, maar wij zijn van mening dat alle kleine beetjes helpen. In ieder geval zal het mij helpen in het onderwijs van alledag op Zonnesteen nog beter te laten zien en laten ervaren dat wij een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om de wereld leefbaar te maken voor iedereen. Het is op Zonnesteen en op de scholen in Matagalpa echt SAMEN WERKEN en dat is echt SAMENWERKEN en SAMEN ONTWIKKELEN. Wij verheugen ons enorm op de komende reis naar Matagalpa, mee met zoveel zeer betrokken mensen.

Antoine en Margreth Tijssen

Lester, hoofdpersoon in vele projecten

'La Barricada ... Nuevo Diario ...'

Met deze voor mij aanvankelijk onbegrepen woorden werd ik tijdens het eerste bezoek aan Matagalpa in 1993 elke ochtend gewekt. Buiten het hotel stond een krantenverkopertje die elke ochtend, rond een uur of vijf zijn kranten aan de man probeerde te brengen. Een manneke van een jaar of acht werd al gauw onze vaste krantenbezorger.

Lester heette hij en na enkele dagen nodigden we hem ook uit om mee te ontbijten. Het werden voor hem twee onvergetelijke weken, zo tussen die Hollanders in hotel Ideal. Het leek wel of Lester rook wanneer er weer een onderwijsdelegatie neerstreek in Matagalpa. In de eerste jaren van onze onderwijsreizen duurde het zeker niet langer dan twee dagen of we ontmoetten onze Lester.

We werden vrienden van de familie Calvo Pérez, want Lester nodigde ons uit bij hem thuis en we zagen in hem de juiste gids bij onze zoektocht naar onderwerpen voor de verhalen die we mee konden terugnemen naar Nederland. Lester liet ons zijn school zien. We maakten kennis met zijn vriendjes en de spelletjes die ze speelden. Boodschappen doen op de Mercado Norte samen met Lester was een feest voor ons. Met Lester op zoektocht naar wat 'water' voor kinderen in Matagalpa betekende, gaf ons inzicht hoe het stond met de aanleg van watertappunten en de zorg voor de afvoer van rioolwater. Lester werd een dierbare vriend voor de deelnemers aan de onderwijsreizen.

Ook toen Lester de puberleeftijd bereikte, probeerde ik steeds bij elk bezoek contact met hem of zijn familie te krijgen. Vaak lukte dat en was het contact heel prettig. Later verloor ik hem uit het oog. Lester is nu een volwassen vent van achter in de twintig, die zo ik me heb laten vertellen een geweldige basketballer is en tegenwoordig woont en werkt in Managua. Toch wil ik bij mijn volgende reis zijn moeder weer eens gaan opzoeken.

En deze Lester werd de hoofdpersoon in de talloze onderwijsprojecten die de leden van onderwijsgroep

van de Stedenband maakten. Al bij de start van de scholenband stelden we ons als Tilburgse scholen ten doel, dat kinderen hier op onze scholen eerlijke, actuele informatie dienden te krijgen over de leefomstandigheden van kinderen in Nicaragua. En dan niet alleen de negatieve aspecten, maar ook de leuke, spannende en alledaagse dingen die vaak hetzelfde zijn als hier in Nederland, en soms ook totaal verschillend. Een beeld wilden we neerzetten dat 'de diepte' in kon gaan.

Onze onderwijsbezoeken wilden we besteden aan het verzamelen van allerlei materiaal om de geplande educatieve projecten goed uit te kunnen voeren. Video-opnames, veel foto- en dia-materiaal, interviews met kinderen en hun ouders. Het eerste bezoek van een onderwijsdelegatie bracht ons onverwacht Lester, onze eigen ambassadeur. Met het ruwe materiaal dat we via Lester vergaarden maakten we onderwijsprojecten. Uitgangspunt was steeds een verhaal waarin Lester ons meeneemt op een speurtocht door de stad. Leidend daarbij was telkens een door ons gekozen thema dat dicht bij de interesse van kinderen in de basisschoolleeftijd lag. De verhalen werden geïllustreerd met prachtige tekeningen van Jan Duijvekam of met door onszelf in Matagalpa gemaakte foto's. We zorgden ook voor een passende handleiding voor leerkrachten die met hun klas aan het project gingen werken. Daarnaast kreeg men op de scholen de beschikking over video-opnames, dia's en later PowerPoint-presentaties. Jaarlijks kwam het leven van Matagalpese kinderen voor onze eigen leerlingen dichterbij. Duizenden Tilburgse kinderen hebben op deze wijze kennis gemaakt met Lester en situaties uit zijn leven in Nicaragua. Zij maakten kennis met: 'Lester en su barrio', 'Dieren in Matagalpa', 'Kinderen spelen overal', 'Overall feest, het hele jaar door', 'Smullen in Matagalpa', 'Water in Matagalpa', 'Een brief voor Lester', 'Onderwijs in Nicaragua' en 'Diep in het bos'.

En als we nog even verder kijken zijn er tal van kleinere projecten die de moeite waard zijn om met belangstellenden nog eens door te nemen en te actualiseren. Een rijke kijk op het leven in Matagalpa, gezien door en voor kinderen, in Nicaragua en Nederland.

Frans Couwenberg

Lester als krantenjongen in Hotel Ideal met Jan Duijvekam

Lester wacht in het hotel tot de 'Hollanders' wakker zijn

Stand van zaken

Wat heeft het microkredietfonds FUMDEC in 2012 bereikt voor de vrouwen van Matagalpa?

De organisatie FUMDEC (Fundación Mujer y Desarrollo Económico Comunitario) heeft als doel om de economische, politieke en sociale positie van vrouwen te verbeteren en te versterken. Zij doet dit door vrouwen die deelnemen aan solidaire groepen en gemeenschapsbanken te ondersteunen met financiële middelen in de vorm van een microkrediet en niet-financiële middelen in de vorm van trainingen en begeleiding.

In 2012 heeft FUMDEC een geldelijke ondersteuning van \$ 25.000 vanuit de Stedenband Tilburg - Matagalpa ontvangen. Dit bedrag is door diverse acties, sponsoring en giften in Tilburg bij elkaar gebracht en verdubbeld door LBSNN en Hivos. Met dit bedrag zijn het afgelopen jaar vier nieuwe gemeenschapsbanken opgezet in verschillende dorpen in de regio Matagalpa. De leden zijn geschoold in gender en bedrijfskundige thema's.

Alle 77 leden van deze banken hebben deelgenomen aan een training over gender en bewustzijnsprocessen, waarbij eigenwaarde, werkverdeling op basis van geslacht en het werken in groepen aan de orde kwamen. Ook zijn zij geschoold in ondernemerschap met aandacht voor bedrijfsvoering, klantgerichtheid en administratie, productiekosten en het toezien op de investering, het beheer en de terugbetaling van de leningen. Alle leden hebben een lening gekregen van gemiddeld \$ 150, die binnen acht tot tien maanden moest worden afbetaald. Deze leningen zijn ingezet door boerinnen die een klein stuk grond hebben voor de verbouw van bonen, mais, rijst en koffie, het houden en verkopen van kleinvee of het maken van melkproducten. En er zijn winkeltjes in kruidenierswaren, tweedehandskleding en schoenen opgezet.

In de stad zijn 24 solidaire groepen gevormd, met in totaal 122 deelnemers. Deze vrouwen hebben trainingen gevolgd met eigenwaarde en huiselijk geweld als thema. Ook hebben ze allemaal advies en technische en administratieve

overhandiging geld aan een van de leden

vrouw in haar bedrijf opgezet met microkrediet

workshop in Mil Bosque

Programma vrouwelijke zelfstandige ondernemers

FUMDEC		4 gemeenschapsbanken in San Ramon (regio Matagalpa)		
Naam gemeenschapsbank	Activiteiten: landbouw-handel	Leningen	Gespaard	
Unidas las mujeres triunfaremos: 31 leden met lening	15 x koffieplant, 13 x bonen, mais, rijst e.d., 3 x kruidenierswinkeltje	€ 2715,-	€ 543,-	
Las emprendedores: 17 leden met lening	15 x bonen, mais, rijst, e.d., 1 kruidenierswinkeltje	€ 1785,-	€ 357,-	
Mujeres Decididas: 17 leden met lening	5 x bonen, mais, rijst e.d., 3 x groentewinkeltje, 2 x-kruideniers- winkeltje, slacht en verkoop varkens, 3 x avondverkoop	€ 1900,-	€ 440,-	
Mujeres Solidarias de Cerro Grande: 17 leden met lening	14 x bonen, mais en rijst e.d.	€ 1300,-	€ 293,-	
Totaal 77 ondernemingen	65 landbouw, 12 handel	€ 7700,-	€ 1633,-	

microkredietproject 2012

Tilburgse middelen

ontvangen financiële en niet-financiële diensten

nieuwe gemeenschapsbanken platteland

solidaire groepen in de stad

verstrekking productiemiddelen

25.000 dollar

200 vrouwen

4 banken

24 groepen

1 groep van 15 vrouwen

bezoek van Rabobank

workshop over gevoel van eigenwaarde

ondersteuning gekregen bij het opzetten van een bedrijfje. Zij hebben allemaal een lening ontvangen. Hier zijn de leningen ingezet voor diverse soorten winkeltjes, voor het maken en verkopen van tortilla's of melkproducten en voor kraampjes voor het verkopen van etenswaren.

Van alle leden die een lening hebben ontvangen is een socio-economisch onderzoek opgesteld en de leden worden bezocht om te bekijken waaraan het krediet is besteed.

Bij veertig vrouwen is na een jaar een meting toegepast om te kunnen beoordelen welke resultaten zijn behaald. 85 procent van de geschoolde en ondernemende vrouwen geeft aan dat zij nu andere keuzes maken. 31 procent hiervan is alleenstaand en neemt nu zelfstandig of in overleg met haar kinderen beslissingen en 69 procent is getrouwd en neemt in overleg met echtgenoot en/of kinderen beslissingen. Ook geven zij aan dat huishoudelijke en productieve taken worden verdeeld.

Alle veertig vrouwen zeggen dat ze het geleerde in praktijk hebben gebracht, dat het hen is gelukt meer klanten te bereiken en dat zij hun geld beter kunnen beheren dan voorheen. Hiermee is het gelukt om met de winst bij te kunnen dragen aan het gezinsinkomen voor uitgaven aan gezondheid, onderwijs, het huis en huishoudelijke artikelen.

Het geld dat zowel bij de gemeenschapsbanken als de solidaire groepen als krediet wordt uitgezet blijft, na afbetaling, beschikbaar voor nieuwe groepen vrouwen. Daarnaast zijn aan een groep van vijftien vrouwen productiemiddelen verstrekt. Het gaat om een netwerk van tortillabaksters. Zij ontvingen krediet voor een semi-industriële keuken, zodat zij hun werk veiliger en gezonder kunnen doen. Ook zij hebben een training gevolgd waarbij thema's als adequaat gebruik maken van de keuken, hygiëne en het runnen van een onderneming aan de orde kwamen.

Voor het complete verslag: zie <http://www.tilburg-matagalpa.nl>

onder: vrouwen vooruit met microkrediet
Bekijk het YouTube-filmpje over bakkerij Las Delicias, voorbeeld van een bakkerij opgezet met microkrediet (Spaanstalig) op:
<http://www.youtube.com/watch?v=gjdTevluqyM>

Louise Donjacour en Diny van de Pas

Internationale Vrouwendag lééft

In een afgeladen Paradox vierden 250 vrouwen en mannen op zondagmiddag 10 maart Internationale Vrouwendag. Een dag die traditiegetrouw in het teken staat van gelijke berechting voor vrouwen, nationaal en internationaal. Er werd een gevarieerd programma gepresenteerd onder leiding van Karin Bruers en haar twee dochters Samie en Lieke. Muziek -door Leticia y su Rumbadama, dans, een koor, presentaties van de standhouders en workshops én de uitreiking van een lintje voor Riet Voogd, die zich al meer dan veertig jaar actief inzet voor vrouwen, door de Tilburgse wethouder Marjo Frenk in naam van 'Hare Majesteit'.

Ook de vrouwengroep van Stedenband Tilburg - Matagalpa was present. Len Linthorst toonde op het podium het succes van het microkrediet aan. Concrete voorbeelden maakten duidelijk wat microkrediet kan betekenen in het dagelijks leven van vrouwen die door het krediet een kleine eigen onderneming kunnen opbouwen en kunnen werken aan het verkrijgen van economische onafhankelijkheid.

Het werd vooral een swingende en bruisende bijeenkomst die werd afgesloten met een eenvoudige maaltijd voor diegenen die zich daarvoor ingeschreven hadden. In deze setting kwamen de stands en de workshops niet goed uit de verf. Wél werd duidelijk dat Internationale Vrouwendag leeft en het staat buiten kijf dat velen deze dag samen willen vieren!

Arian van Hoof

vrouwensalsaband Leticia

Meer rechten voor vrouwen door nieuwe wet Grondbezit voor plattelandsvrouwen

'Wanneer de grond op mijn naam staat, krijg ik een gevoel van macht. De kracht van land te bezitten, schuilt erin dat ik te allen tijde kan beslissen over hoe en wat ik zal zaaien.'
Carmen Picado, producente uit Condega

Het grondbezit in Nicaragua is afwisselend geconcentreerd, gedeconcentreerd en dan weer geconcentreerd geweest. De laatste decennia is men er niet in geslaagd het land op een correcte manier te verdelen en men is er nog minder in geslaagd om de plattelandsvrouwen bij dit proces te betrekken. In de loop van de tijd werd het land door agrarische hervormingen verdeeld, nadien werd het grondbezit weer geconcentreerd en werd de grond op de vrije markt gebracht om te worden verkocht aan de hoogste bidder.

In een poging te beantwoorden aan het thema dat plattelandsvrouwen de mogelijkheid moeten hebben om land te bezitten, werd in augustus 2010 op initiatief van het overkoepelend orgaan van plattelandsvrouwen in Nicaragua, door de Asamblea Nacional (Nationale Vergadering) de wet goedgekeurd die het fonds in het leven roept voor de verwerving van grond door plattelandsvrouwen in Nicaragua, op basis van gelijkheid van geslacht (Ley Creadora del Fondo para Compra de Tierras con Equidad de Género para mujeres rurales). Tot op heden werden hier nog geen regels voor opgesteld.

Ivania Paniagua, die aan het hoofd staat van het overkoepelend orgaan van plattelandsvrouwen (ONU Mujeres) in Nicaragua, zegt dat ondanks het feit

dat de wet een overwinning betekent voor de plattelandsvrouwen, deze toch nog vele hiaten vertoont die zij willen aanvullen met een regeling die zij aan het voorbereiden zijn en die zij willen voorleggen aan de afgevaardigden van het parlement. 'Na de goedkeuring van de zeventien artikelen waaruit de wet bestaat, zijn er toch nog dingen die ons geen voldoening geven. Het is bijvoorbeeld nodig dat de grond die verworven kan worden, zich bevindt in de woonplaats van de vrouw. In de regeling dient ook vermeld te staan dat het om vruchtbare grond moet gaan, want we kunnen niets doen met arme grond. Toegang tot krediet en technische assistentie moet eveneens duidelijk worden gemaakt', zegt Ivania op een workshop over de wet die in Managua door ONU werd georganiseerd.

Verdeling van het land door agrarische

hervormingen en programma's voor grondbezit. Sinds de jaren negentig zijn er al problemen met de aankoop van onbeheerde grond. Uit interviews met producenten uit San Ramón blijkt dat zowel mannelijke als vrouwelijke producenten met een eigendomstitel van hun land worden gehaald door de aankoop voor grote landerijen die in het verleden in percelen werden verdeeld, maar die nu opnieuw worden verworven door nieuwe grootgrondbezitters. 'Er bestaat momenteel een serieus probleem met eigendomstitels in San Ramón, zowel voor mannen als voor vrouwen. Een miljonair heeft meer dan tien boerderijen aangekocht die in het bezit waren van coöperaties die waren gunstig door de agrarische hervormingen en nog enkele andere die in kleine percelen verdeeld waren. Met deze aankoop heeft hij de grond ontnomen van de mensen die er een eigendomstitel of eigendomsbewijs van hadden', zegt Mayra López, producente uit San Ramón.

Producentes uit de streek vragen zich af hoe het mogelijk is dat eigendommen waarvan iemand een eigendomstitel heeft, verkocht kunnen worden. 'Problemen met de verkoop van gronden met eigendomstitel doen zich niet alleen voor in San Ramón maar ook in Matagalpa. De huidige regering heeft laten weten dat er een algemene herziening zou komen van alle eigendommen die werden verkregen door de agrarische hervormingen, dat ze alles opnieuw zouden bekijken, dat mensen getuigen moesten zoeken om te verklaren wanneer en aan wie het eigendom werd overgedragen', zegt López.

Breekbare cijfers voor het grondbezit voor vrouwen

Voor 2005 tonen de cijfers aan dat bijna negen van de tien landbouwbedrijven een man aan het hoofd hebben. Ongeveer 24 procent van de landbouwbedrijven beschikt niet over papieren. Bij de eigendommen die wel over papieren beschikken is de eigendom aan één persoon toevertrouwd en het percentage mannelijke eigenaars is meer dan vijf maal groter dan het aantal vrouwelijke (INEC, 2005).

'Nadat ik me er bewust van werd dat ik als vrouw onafhankelijk kon zijn, heb ik er voor gevochten dat mijn man het eigendom na de scheiding op mijn naam zou zetten. In mijn geval was er geen verzet, maar andere vrouwen van mijn organisatie die eenzelfde probleem hadden, vechten nog tot op de dag van vandaag om de eigendomstitel te verkrijgen', beweert López. Wanneer we vragen naar de voordelen die Mayra heeft verkregen door het eigendom op haar naam te hebben, vertelt ze ons: 'We werken met programma's om het land te beschermen, om de percelen te verbeteren, we werken met citrusvruchten, met verschillende gewassen om inkomsten te genereren voor de families. We nemen de moeite om elk soort gewas te zaaïen op het land, hoofdzakelijk bonen en mais, maar ook andere dingen zoals sorghum, rijst, passievruchten, producten die veel opbrengen.'

'Sinds tien jaar ben ik de eigenaar van zes stukken grond. Als de grond niet op onze naam staat, is het net of we geen moeder hebben. Waar gaan we tomaten, rijst en bonen planten als we geen grond hebben? De grond is het belangrijkste waar we als producente zorg voor moeten dragen. Als we de grond verkopen, zullen we op de grote boerderijen moeten werken en zo zullen we gemarginaliseerd worden', zegt Sonia López uit San Ramón.

Ook al belooft de huidige regering dat in het nieuwe programma voor grondbezit de voorrang zal worden gegeven aan vrouwen, toch is dat niet zo in de praktijk. Carmen Picado, producente uit Condega, Estelí, vertelt dat de regering midden 2008 een lijst opstelde om eigendomstitels te geven voor gronden die reeds meer dan tien jaar werden gebruikt en dat alle percelen werden geregistreerd op naam van de man. 'De vrouwen in de regio hadden niets omdat de verkregen grond enkel op naam stond van de man en nooit op naam van beide. Ook als de man in het buitenland verbleef werd zijn >>

naam opgegeven, ook al was het de vrouw die het land bewerkte. Dit maakt deel uit van de machocultuur die leeft op het platteland', zegt Picado.

Cultureel bepaalde zelfbeperking

'Het is moeilijk om vrouwen uit deze regio ervan te overtuigen dat ze deel moeten gaan uitmaken van organisatorische activiteiten. Velen van hen hebben angst. Ze komen uit een systeem dat hen heeft achtergesteld. Er zijn vrouwen die niet kunnen lezen, die niet naar bijeenkomsten gaan omdat ze bang zijn geconfronteerd te worden met anderen waarvan zij denken dat die meer weten dan zijzelf. Wij vrouwen van het platteland hebben praktijkervaring, maar missen dat deel van de opvoeding dat ons zekerheid geeft. Mannen zijn macho's ook door een gebrek aan opvoeding', zegt Alejandra Sevilla, producente uit Carazo.

Mayra bevestigt: 'Gelijkheid op basis van geslacht betekent voor mij dat zowel mannen als vrouwen gelijke rechten hebben. Mannen moeten begrijpen dat vrouwen dezelfde rechten hebben en dat zij bij het nemen van beslissingen moeten worden betrokken.'

Carmen Picado: 'Ik zeg aan alle vrouwen uit de gemeente dat we ons niet alleen moeten bezighouden met met onze man slapen en met bonen koken en zorgen voor de kinderen. Wanneer we geld krijgen voor dingen die we zelf geproduceerd hebben, hebben we de mogelijkheid om iets te doen en om beslissingen te nemen. Je voelt je vrijer. Met geld waar ik zelf voor gewerkt heb, kan ik iets voor mezelf kopen. Het geld dat mijn man me geeft is alleen om eten te kopen voor de kinderen, over dat geld mag ik zelf niet beschikken. Daarom zeg ik tegen alle vrouwen dat we actiever moeten zijn en zelf inkomsten moeten zoeken, omdat we ons dan als vrouwen een beetje vrijer voelen.'

Het belang van zich te organiseren

Voor sommige plattelandsvrouwen is het zich organiseren in coöperaties of andere verenigingen een alternatief om rechten te veroveren. María Antonia Rizo is producente uit de gemeente Penquias in Pantasma, Jinotega. Zij is van mening dat vrouwen zich moeten verenigen. Rizo is al acht jaar aangesloten bij coöperatie Miraflores en bevestigt: 'Ik zeg tegen mijn collega's dat ze zich moeten organiseren om onafhankelijk te kunnen worden. Als de vrouw zich niet aansluit bij een organisatie, zal ze er nooit op vooruit gaan, zal ze altijd een afhankelijke vrouw blijven. Vele vrouwen zijn timide, maar als we ons organiseren, worden we zelfverzekender. Als we het huis niet uit komen, leren we niets.'

María Antonia heeft op haar naam een eigendomstitel, afgestaan door haar man. De coöperatie waar zij lid van is, heeft dertig leden waarvan er slechts drie grond bezitten. Aan hen kan de coöperatie geld lenen. 'Toen de grond op mijn naam kwam, voelde ik me heel gelukkig omdat de grond van mij was en mijn man zich er niet meer mee kon bemoeien, alleen ik zou de grond bewerken. Vanaf toen gebruikte ik het geleende geld om mais en bonen te planten en nog niet zo lang geleden kocht ik een kalf en een koe. Alles heb ik zelf gerealiseerd. Ik heb het gevoel dat ik al veel heb bereikt', vertelt ze.

De Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties bevestigt dat het recht voor vrouwen op grondbezit een mensenrecht is: 'discriminatie op het gebied van grondbezit betekent een schending van de mensenrechten'.

Ondanks de positieve ervaringen gaat echt grondbezit aan de meeste plattelandsvrouwen voorbij. Om de economische bijdrage van plattelandsvrouwen te bevorderen is het naast het regelen van een eigendomstitel ook belangrijk om voor deze vrouwen toegang tot kredieten en technische assistentie mogelijk te maken én om bekendheid te geven aan de internationale juridische standaard betreffende dit thema, wat zal helpen de zwakheid van het nationale beleid inzake het recht van vrouwen op grond aan te tonen.

Carmen Herrera Vallejos

vertaling: Inge van Dyck

vrouw bewerkt haar land
foto: internet

vrouw aan het werk op haar land
foto: Manuel Zapata

vrouw kweekt aubergines
foto: Alejandro Sánchez

vruchtbare grond
foto: internet

Win zes maanden onbeperkt sporten! Loterij sluit vijf jaar ondersteuning sportschool Kwidam af

Wie wil er niet een half jaar gratis sporten, een tuinadvies of homeopathisch consult, een startbewijs voor Tilburg Ten Miles, een (kamer)concert, een pot of vogel van keramiek, pianoles of een naaiworkshop ... ?

Doe mee en win!

De vrouwensportschool Kwidam besloot bij haar twintigjarig bestaan vijf jaar lang het microkredietproject van FUMDEC te ondersteunen. Elk kwartaal organiseerde de sportschool in samenwerking met de vrouwengroep van de Stedenband Tilburg-Matagalpa een activiteit. De opbrengst hiervan was voor microkrediet. Deze jubileumviering ging van start met een symposium 'Calimeromarketing', aangeboden aan kleine bedrijven. Karin Romme hield een inspirerende lezing met als titel: 'Hoe maak je reclame als je budget niet zo groot is?'

Op 5 april wordt het 25-jarig bestaan van de sportschool gevierd met de afsluiting van het ondersteuningstraject. De laatste activiteit is

een loterij, waarbij ook nu de kleine bedrijven centraal staan. De prijzenpot wordt namelijk gevuld door producten en diensten van kleine bedrijven en de opbrengst van de loten gaat volledig naar het microkredietproject. In de speciale loterijnieuwsbrief worden steeds nieuwe prijzen bekend gemaakt. Het bedrijf dat iets aanbiedt, wordt vermeld met naam en toenaam. Kwidam biedt de hoofdprijs in de vorm van zes maanden gratis onbeperkt sporten. Je kunt het microkredietproject steunen door het kopen van loten voor één euro per stuk en/of een product of dienst aan te bieden. De trekking vindt plaats op vrijdag 5 april, van 16.00 tot 19.00 uur in de Vrouwensportschool Kwidam, C. de Vriendtstraat 39, 5041 GL Tilburg

Voor meer info over het programma en de prijzenpot van 5 april:

www.kwidam.nl

Diny van de Pas en Louise Donjacour
zie vervolg blz. 18

Kiek Boelaars van Kwidam (rechts) reikt prijs voor bridgedrive uit aan Yvonne en Jos van Heesch
foto: Willy de Lange

FUMDEC

FUMDEC (Fundación Mujer y Desarrollo Económico Comunitario, Stichting Vrouw en Economische Gemeenschapontwikkeling) verstrekt kleine leningen aan vrouwen, die zo de kans krijgen om hun bestaan vorm te geven en op kleine schaal een bedrijf op te zetten. De leningen worden op den duur terugbetaald en weer aan andere vrouwen uitgeleend. Zo blijft het geld rouleren.

poppentheater Guachipilin
foto's: Miranda van der Klaauw

Vrouwensportschool Kwidam haalde meer dan 12.000 euro op voor het microkredietproject!

overzicht activiteiten

	opbrengst
05-04-2013: 25 jaar Kwidam, afsluiting van het project met loterij	... euro
20-01-2013: vijfde bridgedrive onder leiding van Martin Kimenai	854,65 euro
18-11-2012: derde spinningmarathon onder leiding van Lieke Meeder en Sanne van der Weijst	1009,50 euro
22-09-2012: kookstudio Nicaraguaanse hapjes onder leiding van Luisa Blandon Rizo	653,35 euro
16-06-2012: tennistoernooi onder leiding van Ineke Spitters	326,45 euro
27-04-2012: rondleiding Interpolis onder leiding van Hans Meijs	519,00 euro
27-01-2012: vierde bridgedrive onder leiding van Gert Joosten en BC Goirle	708,05 euro
23-11-2011: tweede spinningmarathon onder leiding van Leila Abousalama, Paulien Wilthagen en Sanne van der Weijst	675,00 euro
03-10-2011: wandelen met de boswachter onder leiding van Tineke Harlaar	135,00 euro
30-06-2011: varen op het kanaal onder leiding van John Lahaye	479,05 euro
10-04-2011: werelddansdag	190,00 euro
23-01-2011: derde bridgedrive onder leiding van Bertie Bongaards	905,00 euro
21-11-2010: eerste spinningmarathon onder leiding van Leila Abousalama, Paulien Wilthagen en Sanne van der Weijst	1640,95 euro
19-09-2010: Lobelia nordicwalkingtocht onder leiding van Annemiek Aarts	150,00 euro
16-07-2010: rondleiding interpolis onderleiding van Hans Meijs	260,00 euro
24-01-2010: tweede bridgedrive onder leiding van Bertie Bongaards	807,25 euro
27-09-2009: natuur-cultuurwandeling onder leiding van Rob Vereijken en Marie-José Eijkemans	252,10 euro
27-06-2009: Nicaraguaans poppentheater Guachipilin	170,00 euro
19-04-2009: fietstocht onder leiding van Ellis Franken	440,00 euro
begin 2009: cursus Spaans onder leiding van Toon Oomen en Cil de Vries	500,00 euro
25-01-2009: eerste bridgedrive onder leiding van Bertie Bongaards	449,00 euro
05-10-2008: kunstwandeling veemarkt onder leiding van Alex van Zundert	330,00 euro
21-06-2008: nordicwalkingclinic onder leiding van Jet van Stigt	115,00 euro
20-04-2008: 20 jaar Kwidam, start van het project	446,00 euro

diverse giften

335,65 euro

theatervoorstelling op vrouwensportschool Kwidam

Op de Koffie (1)

Wie gaat er niet soms bij iemand 'op de koffie'? Allemaal drinken we wel eens koffie, al dan niet met suiker en melk. Voordat je gastvrouw of -heer je dat kopje koffie inschenkt, heeft die koffie al veel 'meegemaakt'.

Koffie is genotmiddel nummer één; veel mensen kunnen 's morgens niet meer zonder. Grote en kleine, nationale en internationale bedrijven draaien op volle toeren om aan de vraag naar het bakje 'bruin goud' te voldoen. Nicaragua is een van die koffie producerende landen en Matagalpa is dé koffieregio in dat land, want wie Matagalpa zegt, zegt koffie.

jonge koffieplanten
foto: Christina de Bruin

Over de verbouw van koffie

De koffieplant is eigenlijk een boom, maar wordt teruggesnoeid tot struik. Na ongeveer drie jaar draagt de plant goede vruchten, geschikt voor koffie; pas na acht jaar wordt de topproductie bereikt. Van nature komt de struik voor als onderbegroeiing in bossen, vandaar dat het in de schaduw van bomen het best gedijt, vaak ook in de wat hoger gelegen gebieden. Kleine boeren kweken de koffie op kleine akkers samen met andere gewassen, zoals bananen. Het veruit grootste deel van de koffie groeit op plantages van minder dan tien hectare. Omdat de koffiebossen niet allemaal tegelijkertijd rijp zijn, worden ze vaak met de hand geplukt.

De koffieoogst duurt van november tot februari. Dat is ook afhankelijk van de hoogte waarop de plantage ligt. Van januari tot juni loopt het programma van de verwerking, de verkoop en de verschepping naar het buitenland.

Kleine boeren

Duizenden kleine boeren werken in de koffiesector. Hun positie is vaak zwak, ze hebben totaal geen grip op de prijsontwikkelingen, de lonen en de arbeidsomstandigheden. Om sterk te staan, hebben ze zich in de regio Matagalpa georganiseerd in coöperaties, die op hun beurt weer aangesloten zijn bij CECOCAFEN (Central de Cooperativas de Cafetaleras del Norte). Deze koepelorganisatie adviseert, ondersteunt en traint boeren om de teelt en de verwerking van koffie te verbeteren. Daarbij is de kwaliteit van de koffie net zo belangrijk als de kwantiteit. Met het produceren van een kwalitatief goed product kan Nicaragua zich onderscheiden van andere landen en producenten. CECOCAFEN kent de internationale markt en ook de fairtrade-markt in Europa en Nederland goed. Een gedeelte van de oogst van de bij CECOCAFEN aangesloten coöperaties komt terecht op de Nederlandse markt in koffie met een Max Havelaar keurmerk. >>

koffieboeren
foto: Sandra de la Combé

koffieplant
foto: internet

Kredietfonds

De Stedenband Tilburg-Matagalpa wil de kleine koffieboeren ondersteunen met de financiering van een kredietfonds bij CECOCAFEN. De koffieboeren kunnen dan bij CECOCAFEN een lening krijgen voor de aanschaf van apparatuur voor een betere verwerking van de oogst, waardoor de opbrengst hoger zal zijn. Omdat zij de lening terugbetalen, blijft het geld beschikbaar voor andere leden van deze koepel. En daarmee kan een grote groep boeren een betere toekomst tegemoet zien.

Urgentie

Economische ontwikkeling staat bovenaan het lijstje dat onze aandacht heeft. Microkrediet is daarbij een formule die zowel een beroep op de mensen zelf doet als op ons hier in Tilburg. Vaak zijn daar kredieten moeilijk te verkrijgen vanwege de hoge rente, vanwege geen eigen inbreng, vanwege bureaucratische regelgeving. Microkredieten -door de eigen organisatie- bieden dan uitkomst. Het zijn géén giften, maar leningen: het geld blijft in de coöperatie. Kleine boeren zien en krijgen meer kansen. De Stedenband wil hierbij een actieve rol spelen om aldus de weg via economische ontwikkeling naar wellicht economische zelfstandigheid te helpen plaveien.

Reizen

Vanuit Tilburg is er regelmatig contact met CECOCAFEN. Deze koepelorganisatie kent de behoeftes van de boeren, beheert het microkredietfonds en dient de projectaanvraag in. Omdat regelmatig mensen vanuit Tilburg Matagalpa bezoeken, kennen we de mensen daar die verantwoordelijk zijn voor het realiseren van het microkredietproject. In april van dit jaar zal de Tilburgse wethouder Berend de Vries onze zusterstad bezoeken, ook hij zal kennismaken met de leef- en werksituatie van koffieboeren in de omgeving van Matagalpa en zal dus enigszins kunnen beoordelen hoe belangrijk zo'n project is. Vanuit de Stedenband reizen Miranda van der Klaauw en Frans van Hoek mee. Ook zij zullen zich hieromtrent goed informeren (zie elders in dit blad over deze

koffieboeren
foto: Sandra de la Combé

reis). Eind april of begin mei nemen enkele mensen van de delegatie contact op met de boeren en de organisatie om nóg beter op de hoogte te geraken om zo bij terugkomst de Tilburgse bevolking te informeren over dit microkredietproject. U zult als lezer(es) van de *¡Cómo No!* er zeker meer over gaan lezen.

Kijk hiervoor ook op onze website:
www.tilburg-matagalpa.nl

Toon Oomen

Jongen plukt koffie
foto: Marcel Terlouw

Padre Theo overleden

Onlangs ontvingen we het trieste bericht dat Theo Klomberg op maandag 4 maart is overleden. Theo was 83 jaar. Hij was een Nederlandse priester die in Managua woonde. Het nieuws van zijn overlijden werd direct persoonlijk door Rosario Murillo, de echtgenote van president Daniel Ortega, op Kanaal 4 meegedeeld.

Theo Klomberg
foto's: internet

drukte bij begrafenis van Theo Klomberg
daar onder: kist Theo met FSLN-vlag tijdens de rouwdienst

Theo Klomberg werd geboren in Vragender, een dorpje in Twente. Op zijn vijftiende ging hij naar het seminarie in Kaatsheuvel - in die tijd kwamen paters van de Congregatie van de Heilige Familie langs bij gezinnen om jongens te ronselen voor het missionarisschap. De oudste broer van Theo zat ook op het seminarium en was voor hem een belangrijk voorbeeld. Toen zijn broer tijdens het noviciaat stopte, kwam Theo in een crisis terecht. 'Mijn broer was mijn baken in die tijd. Liefde voor het voetballen heeft me op het seminarie gehouden.'

In 1959 werd Theo Klomberg naar Chili uitgezonden waar hij op 20 januari 1960 aankwam, zonder enige sjoege van taal of cultuur. Tien jaar later werd Allende tot president gekozen, de grond kwam weer in handen van landarbeiders. Theo ziet hoe minder bedeeden hun stem en daarmee hun waardigheid terugkrijgen. Het was van korte duur; in 1973 komt Pinochet via een staatsgreep aan de macht. Theo Klomberg raakte betrokken bij het verzet tegen de dictatuur. 'De dictatuur van Pinochet diept mijn keuze voor de armen uit; en roept me op deelgenoot te worden in het verenigd ondergronds volksverzet. Ik kan niet tussen de kracht van de volksbeweging en de harde, wrede hand van de dictatuur doorvaren.' Theo wordt opgepakt. Met hulp van de bisschop en de Nederlandse ambassade kan hij het land uit vluchten. 'In 1980 moet ik Chili uit, na meer dan twintig jaar. Ik benut de verbanning om een stop te maken en de tot nu toe afgelegde weg in haar waarde te schatten. Dit doe ik in het jaar 1981 in Ecuador, Brazilië en Nicaragua, waar ik voet aan land zet op 28 september 1981.' Theo ging wonen in een volkswijk in Managua en was werkzaam als priester binnen de volksbeweging en de basiskerk.

Als ie in Nederland was, kwam hij altijd even binnenlopen op het kantoor van de Stedenband om te vragen hoe het ging. Theo, tener, vol rimpels en al best oud, al leek dat niet zo. Gaf de honkbalpet die hij meestal droeg hem zijn jeugdige uiterlijk, of was het zijn tomeloze energie, zijn bevlogenheid, zijn enthousiasme, zijn twinkende oogopslag? Je zag de passie in zijn blik als hij vertelde over zijn plannen -zijn nieuwe boek dat hij aan het schrijven was, de opening van de tentoonstelling over de alfabetiseringscampagne uit 1980- of over zijn ontmoetingen met anderen.

Hoe geliefd Theo was is te zien op de foto's en de filmpjes van zijn begrafenis die de afgelopen weken op internet verschenen. Kort na zijn overlijden stroomde het ziekenhuis Roberto Huembes in Managua, waar hij verpleegd werd, vol met mensen die hem de laatste eer wilden bewijzen. Tijdens de begrafenisplechtigheid puilden de kerk en de straten uit van de mensen, zijn kist was overladen met bloemen en de sprekers spraken vol lof over hem. Antonio Castro zei tijdens de rouwdienst: 'Wat liet padre Theo ons na? Zijn voorbeeld, zijn liefde, zijn toewijding, zijn grootmoedigheid, zijn bescheidenheid, zijn open geest, zijn onwankelbaar en krachtig karakter, zijn vermogen om lief te hebben en om zich volledig in te zetten voor anderen.'

Op de kist lag ook een grote krans van president Daniel Ortega en zijn vrouw Rosario Murillo. Zou Theo er trots op zijn geweest? Wellicht, want hij bleef in hart en nieren een sandinist, hij bleef het FSLN trouw, hij bleef in de sandinistische revolutie geloven, in *la Chavala* -het Meisje- zoals de revolutie liefkozend wordt genoemd. *La Chavala* was niet dood, beweerde hij, zij sliep of erger, zij lag in coma; 'er is meer nodig dan een kus om haar te laten ontwaken'. Theo gebruikte dat als titel voor zijn tweede boek.

Maar trotser zou hij zijn geweest op de boeketten en bloemen van de mensen uit zijn *barrio*, uit de wijk Colonia 14 de Septiembre, waar hij al meer dan dertig woonde temidden van het volk, temidden van de armen en waar hij >>

veel volk tijdens de begrafenisstoet
foto: internet

kranten bezorgde om in zijn onderhoud te voorzien. 'Als jonge jongen had ik al het verlangen om iets te betekenen voor arme mensen. Het was een romantisch idee. In Chili veranderde dit idee toen ik echte armen zag in lompen gehuld, in de modder wonend. Het was een schok. Vanaf dat moment verlangde ik er naar om dichterbij de armen te komen, ik wilde meer weten over de oorzaken. De invulling van het priesterschap tot op dat moment bevredigde mij niet langer en na lang aandringen mocht ik van de katholieke kerk samen met twee andere Italiaanse priesters onder de armen gaan wonen. Ik kreeg zodoende meer zicht op het leven van deze mensen en deelde een stuk van het leven van de boeren ... Ik ontdekte dat er twee klassen in de wereld zijn, rijk en arm. De klassenstrijd is een levensdoel op zich.'

Hij zei het me eens, dat je tussen en met de mensen moet leven als je iets van hen wilt begrijpen, dat je één met hen moet worden om hun strijd te

kunnen doorgronden. 'De afstand van Nederland naar Chili was een peulenschil vergeleken met de afstand die ik moest overbruggen om me over te geven aan de wereld van de minder bedeedden. Tien jaar deed ik over de honderd meter die lag tussen het missionarishuis en de krotten van de armen.'

Zowel de Nicaraguaanse vlag als de rood-zwarte sandinistische vlag bedekten de kist van Theo Klomberg tijdens de uitvaart. En terecht, want zoals iemand verwoordde: 'Theo was Nederlander, maar zijn ziel was Nicaraguaans'. Rust zacht, lieve Theo!

Marian van Stiphout

bronnen: Gebrich van der Meer, *Gods kracht in Latijns Amerika - De ogen van de aan de kant gezette naaste*, 9 oktober 2004; Gerda Grave, *Interview over Levenskunst met pater Theo Klomberg*, 9 november 2002; Theo Klomberg, *Meer dan een kus; Op weg met het volk van Sandino*, Doetinchem, Wedeo, 2004;

internet; www.theoklomberg.zaagtandwoning.nl

voor filmpje over de begrafenisplechtigheid zie:

<http://www.youtube.com/watch?v=jJS-gW0tcl&feature=youtu.be>

Boeken

Het eerste boek van Theo Klomberg gaat over Theo's tijd in Chili waar hij als pater werkte met de volksbeweging:

Theo Klomberg, *De beweging der dwazen; Een ontdekking van Latijns-Amerika*, Doetinchem, Wedeo, 1992

Het tweede boek gaat over zijn leven en werk in Nicaragua:

Theo Klomberg, *Algo más que un beso; En camino con el pueblo de Sandino*, Managua, Artes Gráficas, 2004. / Nederlandse tekst: *Meer dan een kus; Op weg met het volk van Sandino*, Doetinchem, Wedeo, 2004

Op de achterflap van dit boek schrijft Theo Klomberg:

'Ik schrijf om het recht van de zwakken hoog te houden, tegen elke grootmacht in. Ik schrijf over hen die afgeschreven worden. ... In Nicaragua, evenals in Chili, waren het 'de gewone mensen' die me opnamen, zij die niet meetellen in de ogen van de allesweters en meer en meer worden afgeschreven door de 'alleshebbers'. Terwijl juist de armen door de geschiedenis heen de dragers zijn van recht en vrede voor allen. Zij zijn het die ons voorgaan de hedendaagse crisis van ons menszijn te boven te komen.'

De boeken zijn bij de Stedenband te koop voor 10 euro.

Wethouder bezoekt Matagalpa

Wethouder Berend de Vries bezoekt begin april onze zusterstad Matagalpa. Hij reist in het gezelschap van bestuurders, ambtenaren en vrijwilligers van zeven Nederlandse steden die een stedenband hebben met een stad in Nicaragua. De bestuurlijke delegatie wordt georganiseerd door het Landelijk Beraad Stedenbanden (LBSNN). Vanuit Tilburg reizen met de wethouder mee: ambtenaar Angélique Vaartjes, bestuurslid van de Stedenband Tilburg - Matagalpa Frans van Hoek en coördinator Miranda van der Klaauw.

Berend de Vries
foto: Wendy Presser

De gezamenlijke stedenbanden hebben hun waarde al meerdere malen bewezen. Zowel vertegenwoordigers van de ambassade in Managua als van het ministerie in Den Haag melden in brieven en rapporten: 'De politieke dialoog van de gezamenlijke Nederlandse bestuurders is een belangrijk middel in het proces van versterking van het lokale bestuur in Nicaragua. De stedenbanden zijn ontwikkelingsrelevant en effectief. De thematische programma's die worden aangeboden zijn vraaggestuurd en inhoudelijk van goede kwaliteit.' De ambassade organiseert tijdens het werkbezoek in april een symposium over dertig jaar samenwerking tussen Nederland en Nicaragua. De aanleiding van dit symposium is helaas het vertrek van de ambassade uit Nicaragua (de ambassade verhuist naar buurland Costa Rica). Maar de relatie met Nederland wordt voortgezet, zowel vanuit de ambassade als tussen de stedenbanden. Van rijkswege doet Nicaragua mee met een regionaal programma: Veiligheid. Daarnaast kan ook Nicaragua mee profiteren van subsidieregelingen van Agentschap NL, een organisatie die infrastructurele werken kan financieren, maar ook helpt relaties te leggen tussen Nederlandse en Nicaraguaanse bedrijven. Hoewel Nicaragua voor de Nederlandse overheid geen speerpuntland meer is, want niet economisch interessant, heeft de Nicaraguaanse regering zelf veel belangstelling voor minder hulp- en meer business-to-business relaties. Dat deze nog moeten worden ontwikkeld en vormgegeven mag duidelijk zijn. De inzet van het werkbezoek is dan ook om binnen het stedenbandmodel deze ontwikkeling te faciliteren. Via partners van het LBSNN in Nicaragua kunnen geïnteresseerde bedrijven, per bedrijfstak, ondersteuning krijgen.

Het werkbezoek speelt zich deels in de hoofdstad, deels in de zusterstad af. In Managua zal het programma met name over de hierboven genoemde ontwikkelingen gaan. In Matagalpa zal Berend de Vries onder andere het Moeder- en Kindcentrum openen. Dit voor Matagalpa strategische en belangrijke project is na jaren van geduld eindelijk gereed gekomen. Diverse Tilburgse en Matagalpese organisaties hebben dit voor elkaar gekregen en dragen met het centrum bij aan het verder terugdringen van moedersterfte. Daarnaast zal de wethouder de belangrijkste lopende projecten van de stedenband bezoeken: het gemeentelijke waterproject, het microkredietproject van FUMDEC, het project Krediet voor Koffieboeren van de coöperatie CECOAFEN en de onderwijsprojecten in het kader van de campagne 'Alle kinderen naar school'.

Miranda van der Klaauw

Nicaragua Nu

Een analyse

Nicaragua ziet zich -ook in 2013- geplaatst voor grote uitdagingen in politiek, economisch en sociaal opzicht. Het feit dat de regering -gevormd door één partij, namelijk het Frente Sandinista de Liberación Nacional oftewel het FSLN- de absolute controle heeft over het land, maakt het niet gemakkelijker. De ruimte die sociale organisaties en bewegingen krijgen, is zeer beperkt. In dit landschap opereren vergt een zekere mate van politieke vaardigheid.

Eén van de thema's is het structureel gebrek aan transparantie. De cultuur van 'ons kent ons', van achterkamertjes- en vriendjespolitiek moet -liefst zo snel mogelijk- wijken voor een open, democratische en werkelijk transparante cultuur in het proces van (politieke) besluitvorming. Het FSLN levert 134 van de 153 (gekozen) burgemeesters en ook in het parlement bezit het Frente een meerderheid. Kortom: er blijft weinig ruimte voor politieke deelname van andersgekleurde organisaties. Het 'voor wat hoort wat' bevoordeelt de regeringspartij in grote mate. Het is een moeilijk te doorbreken patroon, gezien de nood waarin veel mensen verkeren. Een zak mais -verkregen via een vriendje bij de gemeente- bindt een boer al gauw aan de partij. En zo zijn er veel boeren en burgers.

Wel is er ruimte voor religieuze sectoren, zowel in de collegezalen als in het 'christelijk' discours van de regering, die te pas en te onpas God noemt en aanbidt. Gevolg hiervan is dat de wetenschappelijke ontwikkeling stagneert en -zo zegt men- teruggaat naar de tijd van de slavernij, waarin ook de ontwikkeling van het kritisch bewustzijn van mensen not done was.

Op economisch vlak ziet men de regering nauwe banden aanhalen met het particuliere bedrijfsleven, met kapitalistische instellingen als ALBA, de Wereldbank, BID. Deze maken dat schulden en belastingen voor het volk toenemen, waar de bevolking zelf amper weet van of zeggenschap over heeft. Er komt een nieuw belastingstelsel dat de politieke en economische belangen van slechts enkelen bevoordeelt, vooral van -u raadt het al- het nationale grootkapitaal en de multinationals. Deze neoliberale politiek wordt gelegitimeerd door het IMF en de Wereldbank. Geen wonder dat Nicaragua internationaal qua financieel beleid te vergelijken is met Colombia en Costa Rica en dus 'stabiel' genoemd wordt. Overigens kan deze stabiliteit snel ondermijnd worden door het overlijden van bondgenoot Hugo Chávez. Venezuela steunde Nicaragua door dik en dun. In hoeverre deze politiek voortgezet wordt, is moeilijk te voorspellen.

De Nicaraguaanse regering is ondanks alle problemen zéér ambitieus op het gebied van megaprojecten: mijnbouw, hydro-elektriciteit, satellietverbindingen voor telefoon- en internetverkeer en een interoceaanisch kanaal. Hierbij wordt amper rekening gehouden met de negatieve consequenties voor de bevolking.

In het sociale aspect lukt het de regering niet de diepe kloof tussen enerzijds haar ambities en anderzijds de armoede en de ongelijkheid te verkleinen. De projecten op sociaal vlak blijven als een pleister op de wonde al geven ze in enquêtes wel een rooskleurig beeld van de werkelijkheid. Ze dragen niet echt bij tot verbetering van de kwaliteit van leven. De bevolking die geen middelen en/of kansen heeft, verkeert voornamelijk in de marge van de samenleving.

Bron: 'Análisis del contexto nacional Nicaraguense' van de Movimiento Comunal Nicaraguense

Vertaling: **Maya Engels**
Bewerking: **Toon Oomen**

Daniel Ortega betreurt de dood van Chávez
foto: Esteban Felix

Ortega en Chávez
foto: internet

Wat weten we van het Reserva Biológico Indio Maíz? [2]

Zo, daar ben ik weer. En intussen aangekomen in San Carlos. Gegroet en al is het jaar alweer een flink eind op weg, nog een gelukkig nieuwjaar!

poema

jaguar

Kapucijnaap

Het was alweer een uitermate bijzondere ervaring, zo'n levensgroot écht oerwoud. Een oerbos van een slordige vierduizend vijfhonderd vierkante kilometers, leerde ik, urenlang in het kielzog van *el profesór* Henry 'Indiana Djonez' Gallante (de bijnaam heeft hij te danken aan zijn moeder Dolores Gallante Mayagna) struikelend, klauterend, baggerend en vooral zwetend op weg naar zijn *campo* (zoals hij het noemde en ik maar denken dat het een soort troetelnaampje was). Het ligt een dagreis ver (terminologie: diep) in het Reserva Biológica Indio-Maíz, gelegen in de zuidoosthoek van Nicaragua ten noorden van de Río San Juan. Na het Reserva Bosawás is het het tweede grote laaglandregenwoud in Nicaragua en een van de laatste grote oerwouden van Big Mama Aarde. Laagland, pff, voor een plattelander is het berg en dal! Indiana wees voortdurend vogels, apen, bloemen, kruiertjes en andere oerwoudbewoners aan, die ik dan struikelend en hijgend ook maar probeerde te vinden in duizend tinten groen, honderden tinten bruin en verbijsterend veel mengkleuren. Djonez wandelde rustig verder, dus stil staan om aandachtig te kijken was er niet bij. Dat kon ook niet, want we moesten voor het donker *thuis* zijn. Wel zo verstandig; de nachten vallen als een lawine over je heen in Nica en omstreken, en uit ervaring wist ik al dat het dan ook stikdonker is in het bos; geen strooilicht van steden of dorpen in de verre omtrek. Bovendien komen er tegen de avond sliertige nevels opzetten, ten gevolge van de zeer hoge vochtigheidsgraad. En dat nog afgezien van de mogelijkheid van plotselinge onweersbuien, gevolgd door stortregens, echte zondvloed (oerwouden zorgen zelf voor regen: nevels worden wolken, enzovoort). En dat nog afgezien van poema's, jaguars, meterslange slangen en andere hongerige nachtelijke jagers, die in het donker net zo goed zien als wij met speciale nachtkijkers. Ik had tijdens mijn verdwaling in de buurt van Matagalpa al eens in een boom geslapen (zie *¿Cómo No!* 98) en we stammen weliswaar van apen af, maar je wordt er niet echt fitter van (apen blijkbaar wel, maar zij oefenen elke nacht). Intussen was het concert in het reservaat oorverdovend: ik hoorde minstens vierhonderd soorten vogels door elkaar fluiten, piepen, krijsen en (mooi!) zingen en dan waren er volgens Henry nog heel wat die overdag sliepen. Hoewel sommige vogels flink gebekt zijn, zijn de grootste schreeuwleijks de apen (ook weer volgens Djonez omdat ze van óns afstammen, hahaha!). In het Indio komen verschillende soorten voor, merkwaaardig genoeg ook de als uitgestorven beschouwde withoofdkapucijnaap, ook wel witgezicht-, of withals- genoemd, temidden van 'huliers' (vertaald heten ze echt zo en ze doen hun best) en spinapen. We scharrelden door, en soms rakelings langs, meer dan tweehonderd! soorten reptielen. Van de vier soorten wilde katten zijn we gelukkig niemand tegengekomen. Wel stak Henry af en toe een vinger op. 'Jaguar!'; een opvallend laagtonige, gelukkig verre grauw van een nijldige superkat. 'Ze vallen zelden mensen aan', aldus D. 'Zelden, hm, maar áls ..?' Hij tikte op mijn borst. 'Geen schijn van kans', grijnsde hij. 'Je bent dood voor je het weet.' En ik maar schichtig rondkijken en hij maar lachen, de hooggeleerde bioslunyel.

Onder zowel de planten en zeker ook de insecten vermoeden biologen nog talloze onontdekte soorten. Alleen al in het Indio zijn meer boomsoorten, vogels en insecten dan in heel Europa. Gevonden en benoemde. Biologen zijn bescheiden lieden; ze vermoeden niet zo maar een eindje in het wilde (oerwoud, in dit geval) weg, en daarom komen er ook steeds weer nieuwe aardbewoners bij. Pas als ze een naam hebben, bestaan ze? Naast jaguars en poema's leven er heel wat andere zoogdieren in het Indio-Maíz: gordeldieren, luiaards, wasberen, wilde zwijnen en de manatís, de zogenaamde zeekoeien, die ook in de rivieren (brak- en zoetwater) voorkomen omdat ze steeds warm water opzoeken, ze houden niet van koud. (Wat dat betreft ben ik ongetwijfeld ook een zeekoe!) Sommige soorten overleven niet eens (water)temperaturen onder plus vijftien graden Celsius! Het zijn vegetariërs, tam gelijk dolfijnen, familie van de olifant en ze krijgen levenslang steeds nieuwe tanden als de oude versleten zijn, >>

zij het maar zes per kaak. Stageplaatsen tandheelkunde: geen, dus. Er bleken overigens in de campo meerdere stagiaires biologie en aanverwanten een plek gevonden te hebben. Naast meerdere vrijwilligers. Belangstelling? Informeer bij UCLA, Los Angeles center for tropical research.

Wat de reptielenfamilies-algemeen betreft zijn er: de felgekleurde, *zeer giftige* dartzikker, iguanas (leguanen), diverse slangen, tarpoenen (een vissoort die in allerlei water -zout, zoet, zuurstofarm- kan overleven). De Nicaragua-haai, 'de enige zoetwaterhaai ter wereld', pochte Henry alsof hij 'm zelf gemaakt had, 'ook wel bekend als Bull Shark of Zambesie-haai, is te vinden in de Río San Juan. Pas sinds kort is het vangen van deze unieke haai verboden. Want hun aantal is sterk uitgedund.'

De genoemde beesten en beestjes van het Indio, waarvan ik alleen wat vogels, apen, slangen, andere kruiptjes en springertjes zag, met Latijnse- én volksnamen, heeft el profesór tijdens mijn verblijf in het onderzoekscentrum uit het hoofd voor me opgedreund. Aan de hand van mijn aantekeningen heb ik er heel wat gevonden op infoborden in San Carlos en op internet. Enkele ervan zijn hierbij afgedrukt, maar ze zijn ook in fraaie kleuren terug te vinden op http://en.wikipedia.org/wiki/Indio_Maiz_Biological_Reserve en op sites van en over Nicaragua.

Tot zover de voettocht naar het onderzoekscentrum, dat in het oerwoud is opgezet door biologen van het UCLA (Universiteit van Californië, Los Angeles), een enorme organisatie die 'thuis' maar ook wereldwijd onderzoek doet naar allerlei zaken, zoals naar vogelgriep en virussen onder trekvogels, waarvan DNA- en RNA-monsters naar het laboratoriumnetwerk voor besmettelijke ziektes in Los Angeles worden gestuurd.

Het centrum bleek wel heel wonderbaarlijk voor een verweerde westerse scheet, die bij woorden als onderzoekscentrum of laboratorium denkt aan modernistische bouwwerken van steen en beton, omsloten door een strakstalen hekwerk, inclusief hokje met bewaker/portier. Stond ik toch wel even te staren naar de vormgeving van dit onderzoekscentrum. Een heus kamp, maar dan als in strip- en indianenverhalen! Tientallen strekkende meters palissade van tussen bomen en palen gevlochten takken van zo'n drie meter hoog, met een taai takkenpoort, die scharnierde en sloot met lussen van 'lianentouw'. 'We krijgen graag bezoek', grinnikte grapjas-Djonez, 'maar niet van poema's of andere schattige diertjes, zoals jaguars. En hoewel katachtigen heel slimme en sterke dieren zijn, hebben ze de analoge code van deze ingang nog niet gekraakt.' Eenmaal 'binnen': een grote, platgelopen, open hobbelige plek van pakweg honderd meter in het rond, vol slordig weggezette hutten, met achterin het schemerdonker van ... ja van wat? Uit een van de hutten kwam een zeer fraaie melkchocoladekleurige deerne op ons toegesneld. 'Enrico!' kreet zij en viel in Henry's armen, die hij voor een slungelige geleerde zeer snel spreidde. Dit moest wel de door mama Dolores in Castello (*¿Cómo No!* 105) aangekondigde verloofde zijn. Twee biologen op een plek; een duidelijke verstrengeling van belangen! Ook van dichtbij was ze mooi. Henry stelde haar zwierig aan me voor: '*Mi corazón* Marlene Gaya Gutiérrez.' Ik kreeg twee zoenen, op elke wang een, waarna *hartje* Marlene guitig zei dat ze gebeld was door mama Dolores over onze komst en ze al veel over mij gehoord had. 'Zeker ook over de mooie Mercedes uit San Juan del Norte?' vroeg de prof quasi nonchalant. Marlene giechelde. 'De grote Jungle Jack bloost.' Automatisch voelde ik aan mijn wangen. Aanleiding voor het lange biomonster om ook maar weer eens te gaan schateren. De apen keken er duidelijk van op, want voor een paar seconden was het stil in het woud. De mensen in Nica lachen graag en hartelijk. Het klinkt heel aanstekelijk, dus ik grijnsde maar wat mee en tikte op mijn wang. 'Buitenlucht is gezond.'

Er volgde een rondleiding gegeven door Marlene en profesór Henry. Wat schemerig woud leek, bleek in close up groengrijze rotswand te zijn. 'Met daarachter hoge bergen, die in feite gedoofde, of slapende?, vulkanen zijn', zei Marlene naast me, die de vraagtekens in mijn hoofd leek te kunnen zien. 'Indio-Maíz met Reserva Natural Punta Gorda, - Cerro Silva en noordelijker gebieden in Honduras; een grens is maar een rode streep op een landkaart, *¿no es?*, is één groot iso-thermisch terrein met onderaardse energie genoeg voor alle Amerika's.'

De achterste hutten waren min of meer ondergeschoven in de uitgehakte nissen. Tenminste dat dacht ik. Zij, de onderzoekers, hadden hetzelfde gedacht, vertelde Djonez me. Zelfs Rama-indianen, die er hadden gewoond, dachten dat reusachtige voorouders, of godachtigen (zo komen de praatjes in de wereld) de nissen hadden uitgehakt. 'Wetenschappers zijn ongelovige thomassen', zei hij, 'na een gedegen onderzoek bleken de schuilplaatsen te zijn uitgesleten door de natuur, in weer en wind, storm en regen, maal factor tijd.' Maar dat hadden ze de Rama niet verteld; ze werden al genoeg bespot en verjaagd en anders bleven er door nuchter onderzoek helemaal geen spannende verhalen

meer over. Bovendien waren de indianen kind aan huis in de rimboe en het waren uitstekende jagers, vissers en overig-voedselvindders. 'Zij weten wat je kunt eten en wat maar beter niet.' Waarop ik natuurlijk wat spottend moest zeggen dat zij, de biologen, dat toch ook dienden te weten. Ai! Lichtelijk gekrenkt merkte D. op dat zij, de biologen, ook maar in loondienst waren en dat er wel resultaten geboekt moesten worden en er weinig tijd was om zelf voedsel te gaan zoeken en dat er

huiler

giftige dartzikker

spinaap

geen supermarkten in de buurt waren, zoals overal in de westerse landen, en dat het een prima deal was. En dat de Rama er ook zeer blij mee waren. Waarna ik mijn uiterste best deed om uit te leggen dat het maar een grapje was. Volgden al dan niet gespeelde boze trekken en een brede grijns. 'Nica's hebben een groot gevoel voor humor', glimlachte D. 'En gevoelige tenen', zei ik in het Nederlands met een mimiek vol instemmende schijnbewegingen. Hij knikte tevreden en Marlene, die het gesteggel

luiaard

gordeldier

raccoon of wasbeer

indiaans-stoicijns had aangezien, pikte zijn betoog op. 'We ruilen met de Rama's vers voedsel tegen kleding, laarzen, schoenen. Plus accu's voor hun mobieltjes, tv's, eventuele motorbootjes en zelfs auto's. Wat dat betreft passen ze zich héél snel aan aan de westerse maatstaven.' Het *helaas* was duidelijk op haar gezicht af te lezen. Ze schokschouderde wat. 'Wij zijn eigenlijk ook luxe-kindjes, we zijn allebei -met een studiebeurs- opgeleid in Los Angeles, dus we kennen alle weelde van de moderne maatschappij.' 'Toch was ik blij toen ik mijn studie had afgerond', knikte Henry. 'We hangen het liefst in het woud rond. Hier zijn nog dingen te ontdekken.' 'En het lijkt me veel gezonder', moest ik toegeven. Daar sloot hij naadloos op aan: 'Zelfs de meest doortrapte woudloper wordt wel eens verrast door de habitat. Er zijn maar weinig sjamanen over in deze gebieden en hoewel ze specialisten op het gebied van slangenbeten en dergelijke zijn, helpen ook hun middeltjes niet altijd. Dus geven we ook medische verzorging waar nodig.' Samen kwamen ze een heel eind, er waren weinig doden, anders dan door ouderdom, te betreuren. De hutten? Nee, die hadden ze niet zelf hoeven bouwen, want ze waren achtergelaten door de Rama-indianen. Ook al weer niet vrijwillig, maar door de wet eruit geknikkerd. De regering stond hen niet langer toe hun eeuwenoude 'primitieve' leefwijze voort te zetten. Bijna alle Rama's wonen intussen in dorpen en steden buiten het Indio-Maíz. Slechts een klein aantal van hen leven nog in het woud of aan de randen ervan, clandestien of gedoogd. Vaak als toeristengids of in los-vaste dienst van onderzoekers. De Rama's hadden hen ook geholpen met de tunnelachtige verbindingen tussen de hutten onderling. Voor de tweede keer keek ik verbaasd op, toen ze me, via dubbele plastic flappen die als sluisdeuren dienst deden, rondleidden (en telkens voorstelden) door tunnels en hutten. Overal zaten jonge mensen achter computers, microscopen en andere instrumenten. Er broden koelkasten en diepvriezers. Het was er comfortabel koel en lang niet zo zompig als buiten. 'Energie?' vroeg ik me hardop af. 'Zonnecellen in de boomtoppen, gemiddeld dertig meter hoog, idem bovenop de rotsen; generatoren in meerdere riviertjes in de buurt', glimlachte Henry, dik tevreden en ape(familie, nietwaar?)trots. 'Isolatie. Airconditioning', wees M. naar de licht briesende kasten in de tunnels. 'Wetenschappelijke instrumenten moeten aan strenge voorwaarden voldoen.' Er zaten kunststoframen in tunnels en hutten en overal was aanvullend kunstlicht om nergens over te struikelen: led's. En een snelle satellietverbinding naar de buitenwereld. Verre van goedkoop, maar de 'stroom' kostte niks.

Er gorgelde een stroompje dwars door het kamp. 'Een van de duizenden', zei Henry. 'Het blijkt nooit droog te staan. Een van de redenen voor de Rama's om hier te gaan wonen; altijd water, beschutting van de rotswand en het is hier vrij hoog. Na een stortbui sta je dus niet meteen tot je knieën in de modder, zoals geldt voor het gebied waardoor we hierheen gekomen zijn. Hoewel het water snel wordt afgevoerd via dezelfde stroompjes die in de San Juan uitstromen, die dan weer uitstroomt in de Caribische zee in de buurt van San Juan del Norte.' Opnieuw dacht ik even terug aan Mercedes en de kleine Carmen. Dat heb ik trouwens nog steeds als ik vlinders zie dansen. 'Natuurlijk hebben we het getest', vulde Marlene aan, 'en het bleek prima drinkwater te zijn. We filteren het alleen als we het nodig hebben voor onderzoek.' Biologische toiletten, zonne-energie en natuurzuiver water. Energiezuinig, want gratis en duurzaam en hoe het verder mag heten volgens recente modewoorden.

De Rama-indianen hebben honderden jaren in de bossen gewoond en rondgezworven. Ze kennen het woud door en door. Het zijn dus prima gidsen en ze kunnen zelfs zorgen voor overnachting. Zoals gezegd zijn de meeste nederzettingen op last van de wet verlaten, maar toch is het op meerdere plekken mogelijk om de nacht door te brengen bij de indianen. Het is een unieke manier om het woud te verkennen. Luxe mag je er niet verwachten want er zijn geen voorzieningen. Onder hetzelfde gebrek aan voorzieningen kun je er zelfs langere tijd lekker 'primitief' logeren, waardoor je een mooie kans hebt om spectaculaire dieren te zien. Maar of je nu voor een dagtrip kiest, of er stoutmoedig overnacht, de flora en fauna van het Indio-Maíz vanuit Castello/ Río San Juan is spectaculair en het is lang niet zo druk bezocht als bijvoorbeeld vanuit Bartola.

Volgende keer meer, en dan over de *Magie van het Regenwoud*. Ga maar vast wakker liggen, want het zou wel eens eng kunnen worden ...

Aju-paraplu (het stortregent hier) en groeten van

Jungle Jack Gakkes

San Carlos, 11 februari 2013

Stichting Amigos steunt Stedenband Tilburg-Matagalpa

Al vijftientig jaar bestaat er een intense band tussen de steden Tilburg en Matagalpa. Vele trouwe vrijwilligers zetten zich al die tijd in om de levensomstandigheden van mensen in Nicaragua te verbeteren. Een van die mensen is Gé Mooren, in het dagelijks leven directeur van een basisschool en daarnaast vrijwilliger van het eerste uur. Als penningmeester en secretaris van Stichting Amigos (de vriendenstichting van de Stedenband) wil hij ook anderen meenemen in zijn enthousiasme.

De Stedenband Tilburg-Matagalpa is bij veel Tilburgers bekend. Door de vele acties en de duurzame contacten in Matagalpa is er inmiddels veel werk verzet. 'We willen mensen geen vis geven maar leren vissen. We hebben vanuit de Stedenband verschillende projecten lopen onder meer op het gebied van onderwijs, microkrediet en koffie. Onze insteek is altijd dat we mensen op weg willen helpen om te kunnen voorzien in hun eigen onderhoud. Het is leuk om te zien dat onze inspanning daar al zo veel heeft opgeleverd.'

Mooren blikt terug: 'In 1984 ben ik voor het eerst met een bouwploeg naar Nicaragua geweest om een kleuterschool te bouwen. Dat kwam nog voort uit een actie die was opgezet vanuit de toenmalige KUB. We wilden graag contact houden met die school en de betrokkenen bijstaan waar we konden. Daar is uiteindelijk de scholenband uit voort gekomen.' Zijn betrokkenheid is er niet minder op geworden. In april gaat hij voor de negende keer naar Nicaragua. En alhoewel hij zelf zegt 'boerenkool-Spaans' te praten is er wel degelijk sprake van een goede kennisuitwisseling. 'Weet je wat zo leuk is? We geven daar ook workshops voor docenten en daarbij zie je dat we veel gemeenschappelijke problemen hebben en elkaar veel te leren hebben. We willen hen geen kennis opdringen. Zij bepalen waar ze behoefte aan hebben en wat ze kunnen gebruiken.'

Ontwikkelingssamenwerking staat onder druk in deze tijden van economische crisis. Ook in Tilburg wordt er bezuinigd op het budget voor ontwikkelingssamenwerking. De Stedenband beschikte voorheen nog over drie betaalde beroepskrachten, inmiddels is dat er nog maar één die nog maar voor achttien uur betaald wordt. Het almaar dreigend tekort aan geld voor 'kantoor' vormde twaalf jaar geleden de reden om Stichting Amigos op te richten. Een aparte stichting die gericht is op het ondersteunen van de continuïteit van de organisatie in Tilburg. 'De gelden die de Stedenband zelf inzamelt gaan naar projecten in Nicaragua. Er wordt slechts een klein gedeelte voor administratiekosten ingehouden. Er blijft zo min mogelijk aan de strijdstok hangen. Via de Stichting Amigos geven donateurs geld voor onder meer computers, kantoorinrichting of extra uren om projecten goed te kunnen ondersteunen. Per slot blijft een goede coördinatie, naast de inzet van de vrijwilligers, een must.'

Mooren doet een oproep aan alle Tilburgers die de Stedenband een warm hart toe dragen om *amigo*

(vriend) of *amiga* (vriendin) te worden. 'We juichen het toe als mensen een bijdrage willen leveren aan Stichting Amigos. Ook met geld van bijvoorbeeld een incidentele klus of een oppasavond zijn we blij. Vorig jaar hebben we de Stedenband vierduizend euro kunnen schenken. Ons streven is om dit jaar tienduizend euro in te zamelen om in te kunnen zetten. Een hoge ambitie. We hebben nu zo'n kleine vijftig amigos die maandelijks tien euro schenken. Dat moeten er meer kunnen worden.'

Amigos:

- geven een incidentele of structurele financiële bijdrage, bijvoorbeeld opbrengsten van een klus of van een avondje oppassen
- tonen betrokkenheid bij wel en wee van Stedenband Tilburg-Matagalpa
- geven uitdrukking aan internationale solidariteit
- krijgen een jaarlijkse donateursavond met info en entertainment
- drie keer per jaar het tijdschrift ¡Cómo No! van de Stedenband
- krijgen waardering voor hun bijdrage en een goede besteding van het geld voor de Stedenband
- krijgen een presentje en plaats in de vrijwilligersraad om mee te denken over acties en beleid

De gift is bovendien aftrekbaar voor de belasting.

Nadere informatie:

Stichting Amigos de Matagalpa
secretariaat: Jan Aartestraat 50, 5017 ED Tilburg
banknummer: NL65 INGB 0008286724

Arian van Hoof

Beste Amigos de Matagalpa.

Het jaar 2012 zit er al weer enige tijd op en het wordt dan ook tijd om de stand van zaken weer te geven.

Eindsaldo in december 2011 was 24,57 euro (nadat er dat jaar 3600 euro was gedoteerd aan Stedenband Tilburg - Matagalpa).

Er is door jullie een fantastisch bedrag van 4916,52 euro gedoneerd in 2012!

Hiervan is uitgegeven:

dotatie bestuurskosten Stedenband Tilburg - Matagalpa	3000,00 euro
bankkosten	141,84 euro
kosten Kamer van Koophandel	24,08 euro
niet geïncasseerd bedrag	7,50 euro
totaal	3173,42 euro

Saldo per 1 januari 2013 is 1742,42 euro

Zoals jullie waarschijnlijk weten daalt de subsidie die de gemeente Tilburg jaarlijks geeft aan de Stedenband, terwijl de werkzaamheden gelijk blijven. Om het bestuurlijke apparaat op het kantoor te blijven steunen, wil de Stichting Amigos komend jaar 10.000 euro aan donaties zien te vergaren. Binnenkort krijgen jullie een schrijven van ons met daarin de plannen om bovenstaand te realiseren.

Voor nu rest mij jullie nog enorm te bedanken voor jullie steun.

Gé Mooren

penningmeester Stichting Tilburg Matagalpa

Stedenband
Tilburg-Matagalpa

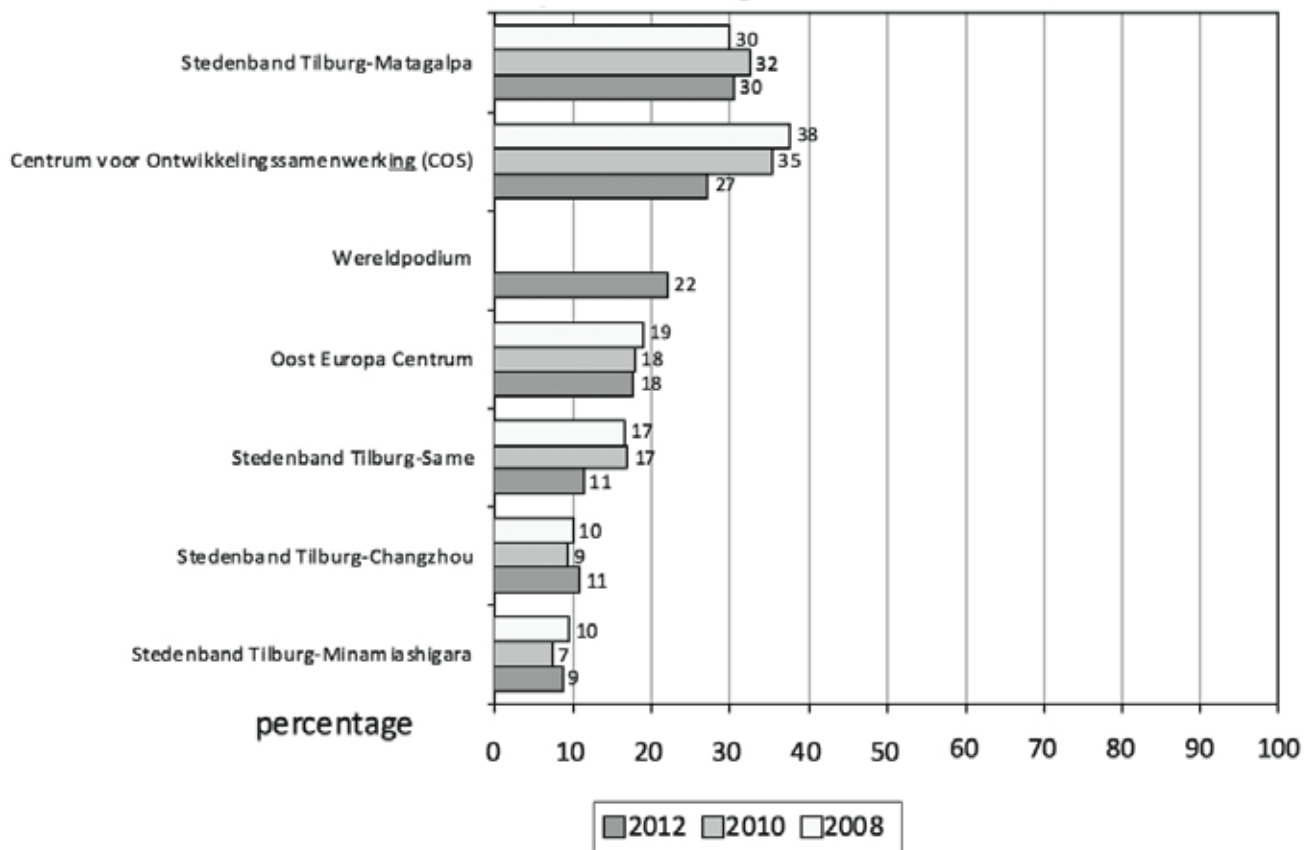

Bekendheid

Het budget dat voor internationale samenwerking wordt vastgesteld, wordt regelmatig getoetst aan de praktijk van alle dag. Een van de instrumenten die de gemeente Tilburg daarvoor hanteert is het tweejaarlijkse Burgeronderzoek. Daarin is ook in 2012 weer gepeild hoe groot de bekendheid van de betrokken organisaties is bij de inwoners in de gemeente Tilburg.

De uitslag van deze peiling doet ons glimmen van trots. In het burgeronderzoek dat de gemeente Tilburg tweejaarlijks uitvoert, staat onze Stedenband nu bovenaan in de rubriek internationale samenwerking. Dertig procent van de ondervraagden heeft van ons gehoord. De Stedenband Tilburg - Matagalpa is bij de Tilburgse bevolking in 2012 het meest bekend. Organisaties als COS, Wereldpodium, Stedenband Tilburg-Same en anderen laten we in de peiling achter ons. En als we ons dan afvragen hoe we aan die bekendheid komen, kunnen we niet anders constateren dan dat we ook in 2011 en 2012 echt zichtbaar zijn geweest in Tilburg.

% dat ervan heeft gehoord

* meerdere antwoorden mogelijk

Agenda

vrijdag 5 april: scholierencompetitie

Drie middelbare scholen strijden om de wisselbeker 'Watch Your World'. Voorafgaand aan het spel informeren zij zich over internationale vraagstukken via een lespakket en opdrachten. Het Beatrix College is gekoppeld aan Nicaragua.

vrijdag 5 april:

Feestelijke bijeenkomst ter afsluiting van de samenwerking met vrouwensportschool Kwidam van 16.00 tot 19.00 uur in de Vrouwensportschool Kwidam, C. de Vriendtstraat 39, 5041 GL Tilburg (voor meer informatie zie het artikel elders in dit nummer)

6-13 april: werkbezoek gemeente aan Matagalpa

Samen met andere gemeenten en stedenbandorganisaties, brengt de gemeente Tilburg, in de persoon van wethouder Berend de Vries een werkbezoek aan Matagalpa; met hem mee reizen ambtenaar Angelique Vaartjes, bestuurslid Frans van Hoek en coördinator Miranda van der Klaauw. De organisatie is in handen van het LBSNN. Er is een gezamenlijk programma in de hoofdstad Managua, waarna de Tilburgers naar hun eigen partnerstad reizen. Hoogtepunt daar zal zijn de opening van het met Tilburgs geld gerealiseerde moeder- en kindcentrum.

dinsdag 9 april: opening 'Clinica'

Het moeder- en kindcentrum, in het Spaans vaak afgekort tot 'Clinica', wordt geopend door wethouder Berend de Vries tijdens het werkbezoek dat hij brengt aan Tilburgs zusterstad. Het centrum gaat een belangrijke rol spelen bij de bestrijding van de moeder- en kindersterfte in de regio Matagalpa.

15-27 april: werkbezoek docenten aan Tilburg

Ter gelegenheid van de viering van 25 jaar scholenbanden Tilburg-Matagalpa bezoeken twee docenten uit Matagalpa, Martha García en Manuel López Cano, hun collega's in Tilburg.

zaterdag 20 april: viering 25 jaar scholenbanden

De Tilburgse basisscholen Zonnestein en Panta Rhei vieren 25 jaar samenwerking met scholen in Matagalpa. 's Middags is er een symposium en 's avonds een feest. Er wordt stil gestaan bij de resultaten en ervaringen in de afgelopen jaren, maar ook bij de verwachtingen voor de toekomst. Speciale gasten zijn twee docenten uit Matagalpa. De viering vindt plaats op sbo Zonnestein, Generaal Smutslaan 11, vanaf 14.00 uur.

zondag 1 september:

Tilburg Ten Miles met rozenactie en aandacht voor de Stedenband.

zondag 22 september: de legendarische fietstocht Vuelta a Matagalpa

Verdere info volgt in de volgende ¡Cómo No!.

Manuel López tijdens de workshop schilderen
foto's: Jan Duijvekam

Martha García

Nicaraguaanse docenten naar Tilburg

Ter gelegenheid van de viering van 25 jaar scholenbanden Tilburg-Matagalpa bezoeken twee docenten uit Matagalpa, Martha García en Manuel López Cano, hun collega's in Tilburg. Zij zullen nader kennismaken met de binnen de Stedenband actieve scholen, deelnemen aan de feestelijke activiteiten, waaronder de jaarlijkse sponsorloop, en zich presenteren op het symposium over 25 jaar scholenbanden.

Martha García was directrice van La Chispa. In 1992 was ze samen met twee andere directrices al een keer op werkbezoek in Tilburg. Sinds die tijd is ze steeds heel erg betrokken geweest bij de scholenband. Al vele jaren is ze actief in het Comité Manu Vuelta, eerst als vrijwilligster en momenteel als bestuurslid. Manuel is directeur van La Amistad, de school voor speciaal onderwijs in Matagalpa. Zij zullen van 15 tot 27 april in Tilburg verblijven.

Website vernieuwd

De Stedenband Tilburg - Matagalpa heeft sinds kort een vernieuwde website. Kijk maar eens rond op www.tilburg-matagalpa.nl

Je kunt nu op de site ook jouw eigen actie beginnen voor Matagalpa.

Matagalpa dankzij Tilburg op koers met millenniumdoelen

Vanuit onze zusterstad Matagalpa bereiken ons bemoedigende jaarcijfers, die laten zien dat Matagalpa goed op weg is met het behalen van een aantal millenniumdoelen.

In 2012 zijn bijna 600 'nieuwe' kinderen naar school gegaan. Ook de schooluitval was het afgelopen jaar minder groot dan in 2011. De gezamenlijke aanpak van het ministerie van Onderwijs, de gemeente Matagalpa en een aantal organisaties en fondsen, waaronder Tilburg, werkt dus. Per jaar wordt bekeken wat er moet gebeuren om te zorgen dat alle kinderen naar de basisschool kunnen gaan én op school blijven. Het ziet er naar uit dat dat doel in 2015 wordt gehaald.

Ook op het gebied van armoedebestrijding en gelijke rechten voor mannen en vrouwen is vooruitgang geboekt. In 2012 kregen 200 vrouwen een training en krediet om een bedrijfje op te zetten. Zij moeten zich daarvoor in groepen organiseren. De vrouwen gebruikten het krediet voor de bewerking van hun grond (productie van bonen, mais en rijst) of voor het opzetten van een winkel of handeltje (productie en verkoop van etenswaren). Zij voelen zich nu sterker en kunnen beter voor hun gezin zorgen.

Daarnaast ontvingen 145 koffieboeren van vijf coöperaties training en krediet om hun plantage te onderhouden en de verwerking van de koffiebonen te verbeteren. Een betere kwaliteit betekent een hoger inkomen voor de boer en zijn/haar gezin, tot wel twintig procent meer.

Tot slot is het terugdringen van de moeder- en kindersterfte in de regio Matagalpa van groot belang. In het nieuwe, met Tilburgse steun gerealiseerde, moeder- en kindcentrum kunnen met ingang van dit jaar alle vrouwen veilig bevallen.

De Stedenband Tilburg-Matagalpa en de gemeente Tilburg maken gebruik van verdubbelingsgelden via het Landelijk Beraad Stedenbanden en HIVOS. In de hierboven vermelde projecten ging ongeveer 100.000 euro om. De realisatie van het moeder- en kindcentrum kostte 375.000 euro.

trots jongetje met sponsorkaart
foto: Mayke van den Broek

1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	11%	12%	13%	14%	15%	16%	17%	18%	19%	20%	range	0%
1%	2%	3%	4%	5%	6%	7%	8%	9%	10%	11%	12%	13%	14%	15%	16%	17%	18%	19%	20%	range	0%